

Grupul Roman pentru Apararea Drepturilor Omului

**„15 ani de activitate în folosul comunității”
1994 - 2009**

Raport de activitate

Grupul Roman pentru Apararea Drepturilor Omului

Consiliul de conducere

Mihai Ioan Popescu - Președinte

Rodica Niță – Vice-Președinte

Mihai Ștefănescu – Vice-Președinte

Lucian Caciamac – Vice-Președinte

Str. Cupolei 5, bl 2B, sc. 2, ap 55, sector 6, cod poștal 061153 București

Telefon: +4021 430 02 16 / +4021 434 90 63

Fax: +4021 430 02 16 /+4021 434 90 63

Mobil: +40 729.938.422

e-mail: office@grado.org.ro

site: <http://www.grado.org.ro>

Cuprins

1. Nouă cine ne apără drepturile?	4
2. 15 ani de activitate în cifre și statistici	5
Membrii asociației	
Grupul țintă	
Proiecte desfășurate	
Bugetul asociației	
Personalul	
Parteneri	
Prezența în media	
3. Activități desfășurate în perioada 1994 – 2009	10
Strategia de dezvoltare a GRADO în perioada 2000 – 2005	
Programe GRADO	
4. Rezultate obținute	47
5. Mărturii colaboratori	
6. Concluzii	

1. NOUĂ CINE NE APĂRĂ DREPTURILE?

Această întrebare mi s-a pus acum 16 ani la înființarea asociației și mi se pune și astăzi de către multe persoane. De ce le apărați drepturile deținuților că și așa au multe drepturi? Aceste persoane ce pun întrebarea de mai sus însă solicită rareori sprijin din partea organizațiilor de specialitate.

Organizațiile neguvernamentale ce activează în domeniul drepturilor omului sunt un factor important pentru asigurarea funcționării unei societăți democratice. Și totuși ele nu se bucură de un sprijin important din partea cetățenilor unei țări foste comuniste ce a cunoscut din plin dictatura.

Această situație pare să nu se fi schimbat prea mult în 16 ani ce au trecut de la înființarea GRADO de către membrii echipei ce asistau solicitanții de azil și refugiații din România. Experiența acumulată în lucrul cu beneficiarii programelor de asistență și în relația cu instituțiile publice precum și cu organizațiile neguvernamentale ce derulau aceste programe de asistență ne-a motivat să inițiem încă o organizație ce apără drepturile omului.

Eram animați de crezul că ONG-urile au un rol important de jucat în viața socială din România postcomunistă după modelul altor țări din Europa de vest.

În anii ce au urmat organizația și-a definit o identitate, o arie de expertiză și a contribuit la producerea unor schimbări.

O analiză în profunzime a activității desfășurate în cadrul asociației a fost făcută în anul 2009, la 15 ani de la înființare și la 2 ani după ce România a devenit membră a Uniunii Europene. O analiză asemănătoare a fost făcută în anii 1999 – 2000 și rezultatul a 5 ani de activitate a fost elaborarea unei strategii de lucru a organizației ce dat o claritate și unitate de abordare a obiectivelor GRADO.

Ce am constatat în anul 2009? Că rolul organizațiilor guvernamentale nu este nici pe departe cel pe care noi îl sperăm în anul 1994. ONG-urile au un rol marginal, de nișă, în serviciile sociale fără un cadru de licitație a serviciilor și o finanțare constantă. În schimb s-au dezvoltat serviciile de asistență ale primăriilor care înghit sumele disponibile de la firavele bugete locale disponibile pentru astfel de servicii. La nivel declarativ multe instituții publice centrale vorbesc de colaborarea cu societatea civilă, însă în realitate nu există o strategie coerentă în acest sens.

Și astfel unele organizații ce au fost partenerele noastre de drum nu prea mai funcționează.

Concluzia noastră a fost că nu vrem să ne dăm bătuți și să abandonăm. Și atunci am hotărât că avem motive să existăm în continuare și că este necesar să monitorizăm modul în care instituțiile publice centrale și locale își respectă obligațiile prevăzute de lege. Și renunță la scuze de genul: nu avem bani! Nu avem bani pentru a respecta legea? Autoritățile centrale și locale nu au un buget suficient de mare pentru a respecta prevederile legii – așa motivează reprezentanții acestor instituții diversele situații pe care le cunoaștem cu toții.

Dar noi cetățenii avem dreptul să invocăm faptul că nu avem bani când nu respectăm legea?

Probabil că atâta timp cât funcționăm ca o societate în care dreptul la liberă exprimare este garantat și situația descrisă mai sus este prezentă vom avea motive să existăm și să apărăm acele persoane ale căror drepturi au fost încălcate.

Mihai Popescu

2. 15 ANI DE ACTIVITATE ÎN CIFRE ȘI STATISTICI

Membrii asociației

Asociația „Grupul Român pentru Apărarea Drepturilor Omului – GRADO” a fost înființată conform prevederilor Legii 21/1924 ca o inițiativă a 21 de persoane. Asociația a dobândit personalitate juridică în luna septembrie 1994 prin sentință judecătorească definitivă.

Numărul membrilor în cadrul asociației a fluctuat de-a lungul timpului, ajungând la un maxim de 41 de membri în anul 2000. Între anii 2001 - 2003 a avut 30 de membri, numărul acestora reducându-se treptat la 22 persoane în 2009. Din punct de vedere profesional, membrii asociației au o pregătire diversă.

Asociația are un Statut în care sunt prevăzute drepturile și obligațiile membrilor Asociației. Orice persoană care dorește să devină membru al Asociației o poate face pe baza unei cereri de înscriere.

Grupul țintă

Activitatea asociației a fost orientată cu prioritate către următoarele grupuri țintă: persoane care au suferit o condamnare penală, refugiați, solicitanți de azil, copii și tineri, femei victime ale violenței domestice și alte persoane ale căror drepturi au fost încălcate.

Numărul persoanelor din grupurile menționate anterior care au beneficiat de pe urma activităților și a rezultatelor proiectelor desfășurate este greu de calculat cu exactitate. Grupul țintă al proiectelor a variat de la câteva zeci de persoane – proiecte cu activități centrate pe anumite probleme specifice – la zeci de mii de persoane atunci când proiectele au vizat modificări ale legislației existente, modificarea modului de aplicare a legislației existente sau adoptarea de noi legi.

Tipul de asistență oferit de personalul asociației a variat de la oferirea de informații despre modul de rezolvare a unor probleme practice la oferirea de suport în instanțele juridice naționale și internaționale pe parcursul a mai mulți ani.

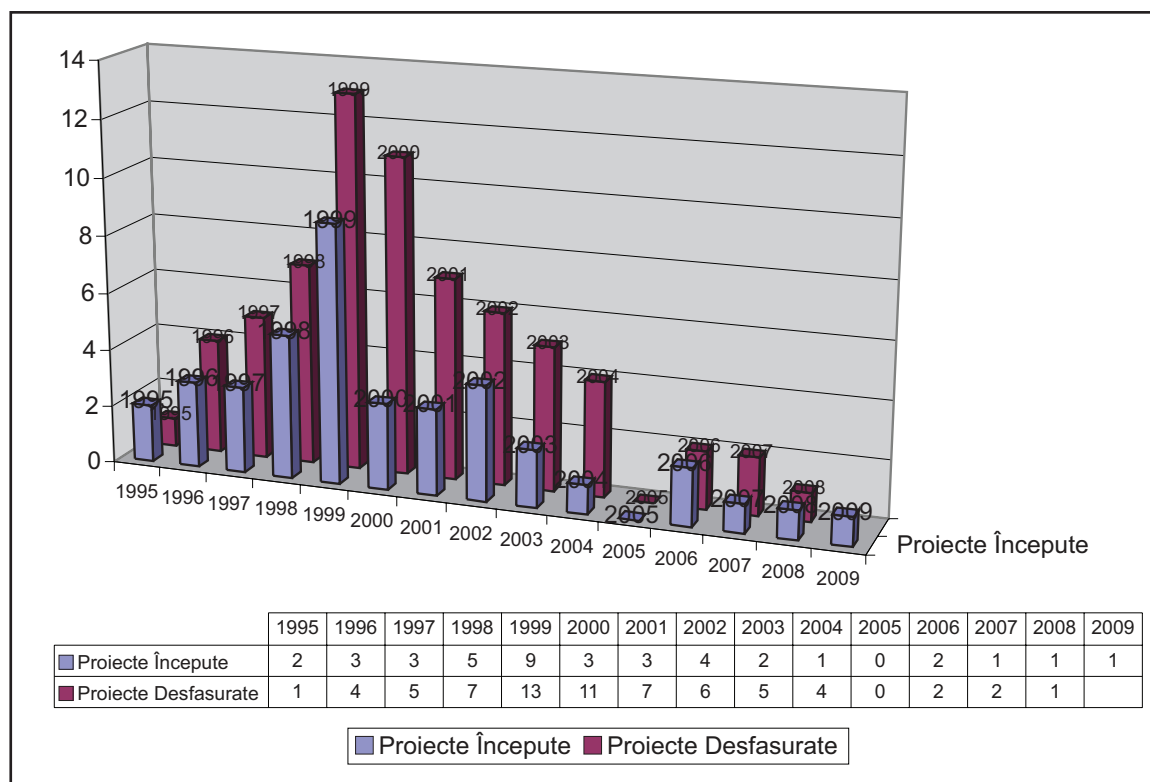
În condițiile enumerate mai sus putem face o estimare a numărului de persoane care au beneficiat în mod direct în calitate de membri ai grupurilor țintă ai activității asociației la câteva zeci de mii de persoane.

Proiecte desfășurate

Pentru realizarea obiectivelor propuse și obținerea rezultatelor planificate, în perioada 1994 – 1999, activitatea a fost desfășurată în cadrul organizației sub formă de proiecte. Începând cu anul 2000 a fost adoptată prima strategie de lucru a asociației astfel toate activitățile sau proiectele desfășurându-se în cadrul programelor asociației.

În perioada 1994 – 2009 GRADO a desfășurat 40 de proiecte în calitate de beneficiar principal al fondurilor contractate. Asociația a mai fost implicată în alte 10 proiecte în calitate de partener. Majoritatea proiectelor au avut durata de un an.

Vă prezentăm o situație statistică anuală a celor 40 de proiecte:

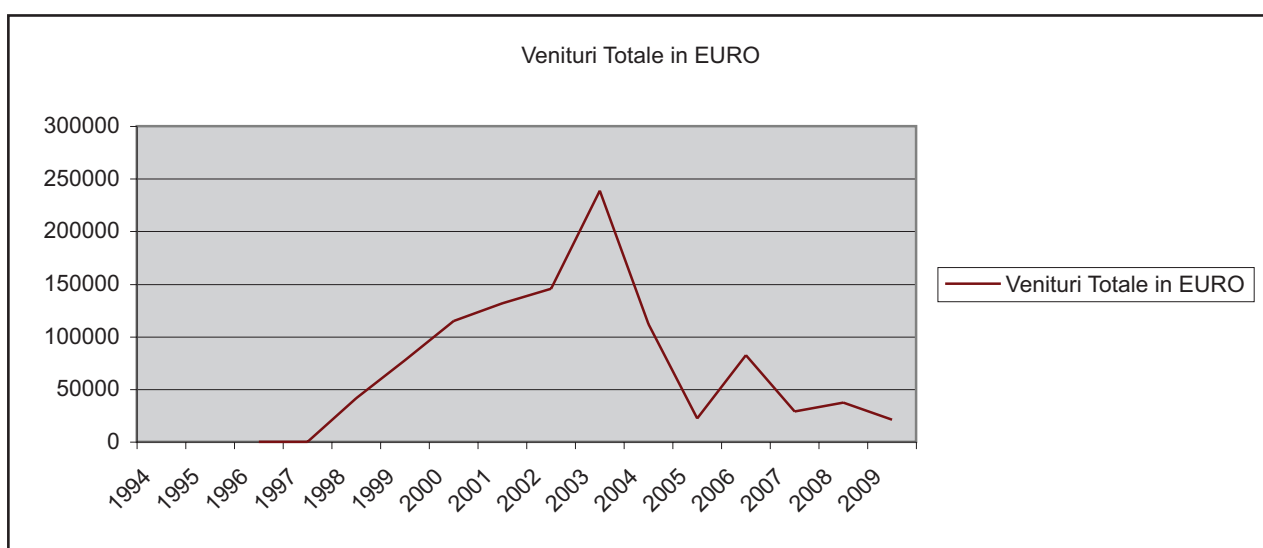
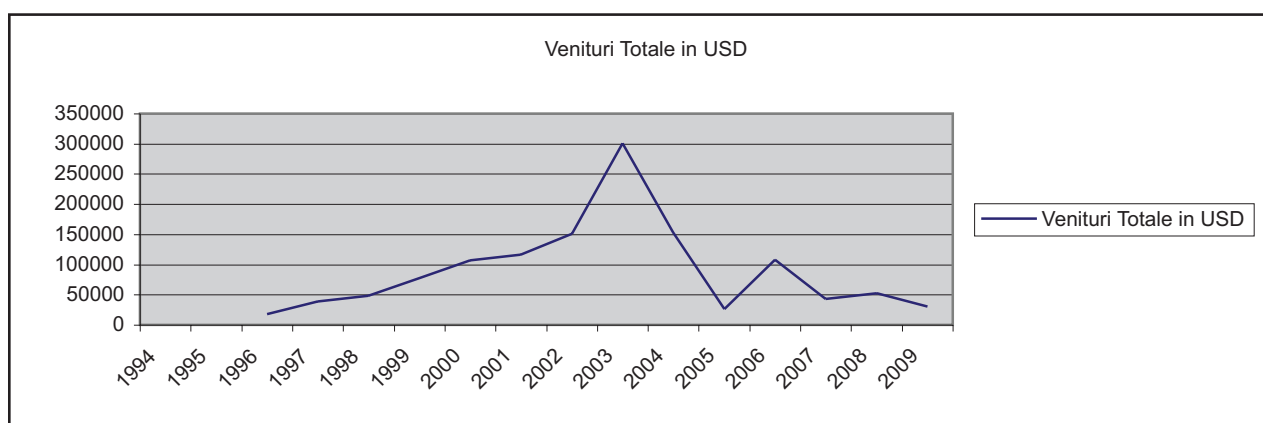
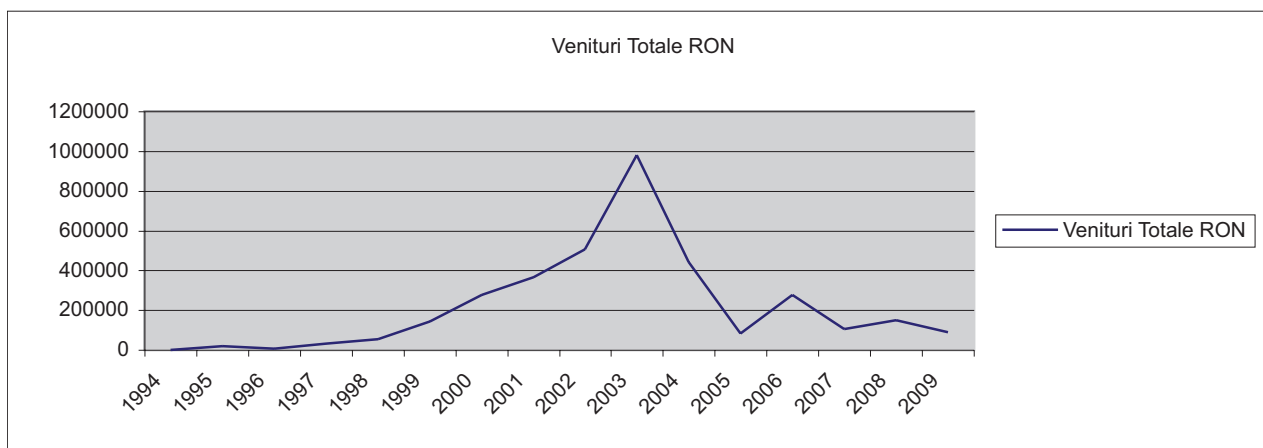

Bugetul asociației

Bugetul de venituri și cheltuieli al asociației a provenit într-o proporție covârșitoare din contractele de finanțare nerambursabilă ce s-au adresat României în această perioadă. Asociația a mai primit donații financiare și sponsorizări de la persoane fizice și persoane juridice.

O altă sursă financiară au fost veniturile proprii ale asociației rezultate din activități generatoare de venituri desfășurate. Toate aceste fonduri au fost cheltuite pentru realizarea obiectivelor asociației.

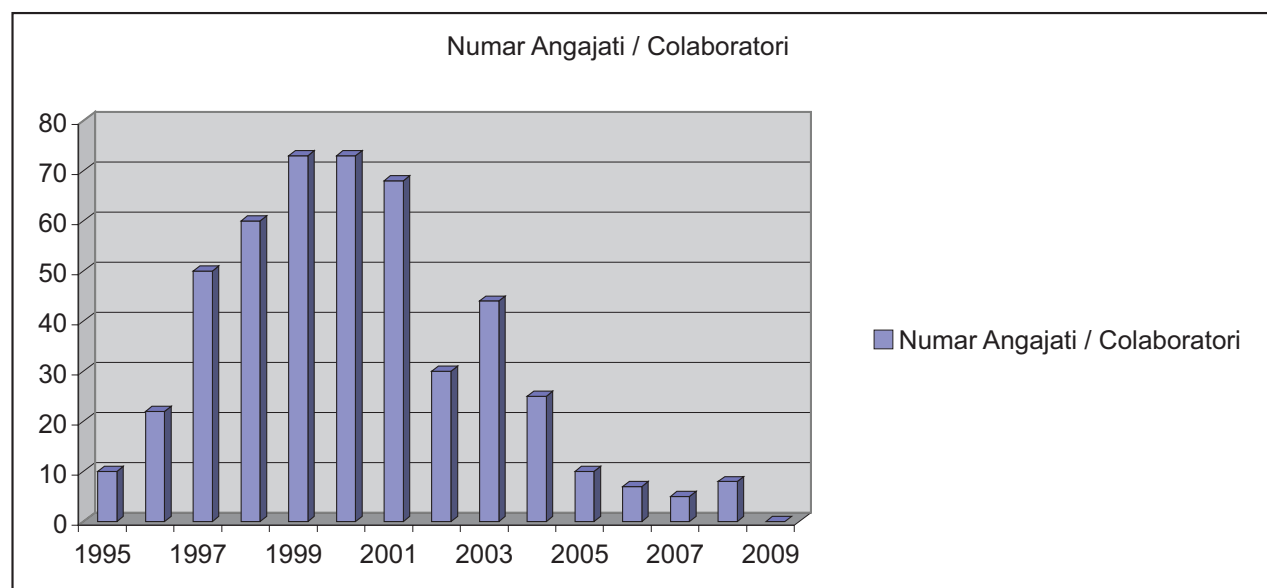
Vă prezentăm în continuare grafice anuale cu veniturile asociației în lei, USD și Euro.

Personalul

Pentru desfășurarea proiectelor, GRADO a angajat personal și a colaborat cu specialiști în diverse domenii. Perioada relativ scurtă de desfășurare a proiectelor, lipsa de continuitate la nivelul finanțării și perioadele de timp în care Asociația nu a beneficiat de finanțări pentru susținerea activităților, sunt cauze care nu au permis păstrarea personalului pe o perioadă mai mare de timp.

În ciuda acestor impedimente, GRADO a investit în permanență în personalul său, prin formările și schimburile de experiență la care au participat angajații, prin lucrurile practice pe care le-au învățat în perioada în care au lucrat în Asociație, prin oportunitatea dezvoltării atât la nivel personal cât și profesional oferită în mod personalizat fiecărui angajat.

Parteneri

Agenția Națională pentru Egalitate de Șanse (ANES)
 Agenția Națională pentru Protecția Familiei (ANFP)

Asociația Alternative Sociale - Iași
 Asociația Sf. Pavel și Petru
 Asociația Magistraților din România
 APADOR-CH
 Asociația Transcena
 Blocul Național Sindical

Casa Corpului Didactic Botoșani

Centrele de Probațiune (acum reintegrare socială și supraveghere) Arad, Timișoara,
 Cluj, Gherla

Centrul de Reeducare Minori Craiova
 Centrul de Reeducare Minori Găești
 Comittul Helsinki din Olanda - Netherlands Helsinki Committee
 Curtea de Apel Argeș

Direcția Generală a Penitenciarelor / Administrația Națională a Penitenciarelor
 Direcția Județeană de Poliție a Municipiului Argeș

Fundația Estuar
 Fundația Prison Fellowship România
 Fundația Reforma Penală Internațională - Penal Reform International (PRI)
 Fundația Reforma Justiției Penale

Grupul Școlar Octav Onicescu - București

Inspectoratul Județean de Poliție Argeș
Inspectoratul Județean de Poliție Dâmbovița
Inspectoratul Școlar Argeș
Inspectoratul Școlar Botoșani,
Inspectoratul Școlar Argeș
Inspectoratul Școlar București

Judecătoria Pitești
Judecătoria Târgoviște

Liceul Gheorghe Șincai - București
Liceul Mecanică Fină - București
Liceul Mihail Sadoveanu - București
Liceul. George Coșbuc - București
Liceul Tudor Vladimirescu - București
Liceul Dimitrie Bolintineanu - București
Liceul I.L.Caragiale - București
Liceul Economic - Botoșani
Liceul de Arta - Botoșani
Liceul Electrocontact - Botoșani
Liceul Nicolae Bălcescu - Pitești
Liceul Sanitar - Pitești

Ministerul Justiției

Parchetul de pe lângă Tribunalul Argeș
Parchetul Dâmbovița

Penitenciarul Arad
Penitenciarul Botoșani
Penitenciarul Focșani
Penitenciarul Gherla
Penitenciarul Jilava
Penitenciarul de maximă siguranță Rahova - București
Penitenciarul Slobozia
Penitenciarul Târgșor

Primăria Pitești
Primăria Sectorului 6 București

Serviciul de Prevenire - Inspectoratul de Poliție București
Serviciul de Probatiune din Olanda - Dutch Probation Service
Serviciul de Reintegrare și Supraveghere București

Școala Generală 102 - București

Tribunalul Argeș
Tribunalul Dâmbovița
Universitatea Pitești
UNITER

Apariții publice

Aparițiile publice au avut drept scop principal creșterea vizibilitatea organizației pentru a ajunge la publicul larg, la beneficiarii organizației și la cetățenii care aveau nevoie de orice fel de informație referitoare la drepturile lor.

Activitățile organizației au fost prezente în spațiul public în mod constant, prin:

- Mass media, prin articole cu titluri reprezentative și apariții TV/ radio de impact;

- Publicații de promovare: Pliante și broșuri ale proiectelor, precum pliantul de prezentare al BCC Sector 6, broșura GRADO, afișul Casa GRADO, afișul Coaliției împotriva violenței domestice;

- Suplimente la ziare locale, cu exemplul suplimentului Cutia Pandorei, la ziarul Argeșul;

- Site-ul GRADO;

- Campanii de promovare în RATB; A fost realizat un parteneriat, în urma căruia afișul cu domeniile în care specialiștii GRADO, prin intermediul BCC, ofereau consiliere la cerere, a fost expus în mijloacele de transport în comun cu traseu de circulație dinspre centru spre cartierele din sectorul 6;
- Campanii de informare în centrele comerciale; A fost realizat un parteneriat cu hypermarketul CORA/ galeriile comerciale;
- Seminarii de informare la sediul GRADO ori în secțiile de poliție: seminar pe tema informării europene în secția 19 poliție arondată sectorului 5, București;
- Campanii 2%;
- Participarea la seminarii, mese rotunde, grupuri de lucru și conferințe în domeniile de activitate;
- Discuții directe cu cetățenii;
- Spectacole de teatru cum ar fi de exemplu „Robinson și oaspeții săi” realizat în colaborare cu UNITER sau teatru dezbatere „Licitația” realizat de Asociația Transcena;

3. ACTIVITĂȚI DESFĂȘURATE ÎN PERIOADA 1994 - 2009

Activitățile organizației au început în anul 1995, o dată cu elaborarea „Studiului preliminar asupra condițiilor de viață ale solicitanților de azil și ale refugiaților și a activităților de reintegrare a refugiaților în România” comandat de biroul de la București al UNHCR.

În perioada 1995 - 1997 organizația a inițiat proiecte în diverse arii de activitate cum ar fi educația civică și juridică pentru copii și tineri, protecția drepturilor femeii victime a violenței în familie sau a oferit suport pentru cazuri speciale.

După cinci ani de activitate, timp în care Asociația și-a definit profilul în rândul celorlalte organizații neguvernamentale active în România, în anul 2000 GRADO a elaborat prima Strategie de dezvoltare, pentru perioada 2000 – 2002.

Strategia de dezvoltare a GRADO în perioada 2000 - 2002

Conform Statutului GRADO (art. 2):

“Asociația apără prin mijloace legale drepturile și libertățile fundamentale ale omului și în acest scop întreprinde acțiunile ce sunt necesare”.

Metode de lucru

Art. 3 Pentru a-și îndeplini scopurile propuse asociația:

- a. întreprinde acțiuni de asistență umanitară a cetățenilor români defavorizați și a refugiaților;*
- b. culege date, informează asupra încălcărilor drepturilor omului și face demersuri pe lângă organele de stat;*
- c. colaborează cu organizații guvernamentale sau neguvernamentale, interne sau internaționale, și cu alte organizații, asociații, persoane (fizice sau juridice) interesate de drepturile omului;*
- d. desfășoară activități de educație în domeniul drepturilor omului;*
- e. întreprinde orice alte acțiuni care servesc scopului propus.*

Obiectivele GRADO pentru perioada 2000 – 2002:

1. Implicarea GRADO în reforma penală;
2. Educația pentru democrație;
3. Apărarea persoanelor ale căror drepturi au fost încălcate;
4. Atragerea cetățenilor în activitățile asociației;
5. Dezvoltarea politicii de finanțare mixtă a activităților GRADO;
6. Dezvoltarea structurilor execuționale ale GRADO.

Programe GRADO

Vă prezentăm în continuare programele în forma adoptată în anul 2000.

1. RESURSE JURIDICE PENTRU DREPTURILE OMULUI

1.1 Programul de asistență juridică

De ce?

Pentru că fiecare dintre noi se află la un moment dat într-un litigiu, sau trebuie să încheie un contract, sau trebuie să-și apere interesele în fața celorlalți sau față de o instituție, fiecare dintre noi are nevoie de consiliere juridică în anumite situații ori de asistență juridică într-un proces. Mulți dintre noi își angajează un avocat sau plătesc o consultație juridică, sunt însă și persoane care nu-și pot permite asemenea servicii.

Pentru că toți oamenii au drepturi dar nu întotdeauna acestea le sunt respectate, pentru că fiecare acționează după cunoștințele proprii sau sfaturi ale prietenilor și astfel pot fi în dezavantaj. În anumite cazuri, datorită prevederilor legii (în ceea ce privește termenele de prescripție sau întocmirea de acte în mod defectuos), situația juridică nu mai poate fi soluționată pozitiv pentru persoana în cauză.

Pentru că este foarte important să ne cunoaștem drepturile și să ni le apărăm singuri - atât cât ne stă în putință atunci când nu știm ce mai trebuie să facem sau cum să facem trebuie să apelăm la un specialist.

Pentru că necunoașterea obligațiilor pe care le avem conform legii, și nerespectarea acestora din neștiință sau din nepăsare are uneori consecințe dramatice.

Scop

Apărarea, prin toate mijloacele legale, a persoanelor lezate în drepturile și libertățile lor fundamentale.

Obiective

1. Să ofere consultanță și asistență juridică gratuită persoanelor ale căror drepturi au fost încălcate;
2. Să intervină în procesul legislativ prin propuneri de modificare a legislației române în vigoare pentru alinierea acesteia la normele europene;
3. Să supravegheze și să monitorizeze modul în care sunt respectate drepturile omului.

Arii de probleme

A. DREPTURILE FUNDAMENTALE ALE OMULUI

Când vorbim de drepturi ale omului ne referim la cele prevăzute explicit în Constituția României și anume: dreptul la viață, dreptul la libertate fizică și psihică, dreptul la sănătate și integritate corporală, dreptul la liberă exprimare, dreptul la învățătură, protecția locuinței, libertatea de mișcare, dreptul la apărare, etc.

Din acest punct de vedere, în țara noastră există mecanismele necesare protecției drepturilor și libertăților omului, însă acestea nu sunt întotdeauna respectate. Uneori este necesar să intervină o forță exterioară pentru ca aceste mecanisme create într-un stat de drept pentru cetățeni să funcționeze. Putem exemplifica aici situații în care cetățeanul este pus față în față cu o autoritate pentru a-și apăra un drept, însă autoritatea nu întreprinde acțiunile necesare pentru remedierea abuzului sau îndreptarea situației cetățeanului. Sunt multe cazuri în care chiar autoritatea este neputincioasă, mai bine zis, funcționarii care o reprezintă nu sunt suficient de pregătiți pentru a putea pune în aplicare mecanismele prevăzute de lege în beneficiul cetățeanului.

Te duci la Primărie pentru a obține un ajutor material și ești dat afară pe ușă fără a ți se da măcar o explicație, asupra motivelor pentru care nu poți primi acest ajutor sau care sunt condițiile ce trebuie îndeplinite pentru a putea intra în posesia lui.

Te duci la poliție să reclami o infracțiune a cărei victimă ești și de cele mai multe ori te dau afară fără a-ți lua o declarație, sau a înregistra plângerea ta, ori dacă acestea au fost făcute nu există probe, martori, pentru punerea în aplicare a dispozițiilor legii, și mai mult de atât, nu ți se spune unde și în cât timp poți depune o contestație împotriva acestor organe care nu au întreprins nimic pentru lămurirea cazului sau nu au găsit o soluție.

Ai fost agresat fizic ori verbal de un funcționar de poliție, atunci trebuie să ți se comunice că ai dreptul să faci o plângere la procuratura militară împotriva acestora.

Ne-am obișnuit ca instituțiile care reprezintă statul să aibă ultimul cuvânt în relația cu cetățeanul. Cultura nescrisă în legătură cu cum e viața te învață că polițistul, judecătorul, avocatul, procurorul dar și gestionarul și administratorul ca să nu mai vorbim de ministru, senator și deputat sunt mai tari decât tine. Aceasta nu este o ordine normală și într-o societate democratică autoritatea statului se bazează pe faptul că statul respectă cetățeanul. Fiecare dintre noi are drepturi prevăzute de constituție și de Cartea Drepturilor Omului, dar este responsabilitatea fiecăruia dintre noi să acționeze ferm și cu demnitate pentru ca să se asigure că îi sunt respectate drepturile.

B. O PEDEAPSĂ PROPORȚIONALĂ CU FAPTA

V-ați pus poate, uneori, întrebarea dacă există justiție în România, dacă pentru o faptă prevăzută de legea penală se aplică o pedeapsă pe măsură.

Detenția ar trebui să fie ultima măsură ce se aplică unui infractor, în cazul în care celelalte măsuri (de siguranță, complementare, de executare a pedepsei la locul de muncă ori în comunitate) nu pot duce la reabilitarea infractorului, ori nu sunt suficiente pentru îndreptarea comportamentului acestuia.

În România Codul Penal este actul care reglementează infracțiunea și modul de aplicare a pedepsei pentru o infracțiune, însă acesta prezintă destule carențe. Astfel, există o pedeapsă pentru fiecare infracțiune în parte indiferent de valoarea bunului ori valorii apărute de lege, pedeapsa aplicată este cea prevăzută de Codul Penal. Putem da un exemplu - dacă cineva a furat un pix sau 100 de milioane de lei pedeapsa este cea prevăzută la infracțiunea de furt și anume de la 1 la 12 ani închisoare - cu aplicarea

circumstanțelor atenuante ori agravante și ținându-se cont de persoana făptuitorului, de condițiile în care a fost săvârșită fapta. Pentru aceasta se vede necesitatea modificării legislației penale care să creeze cadrul pentru aplicarea unei pedepse proporționale cu fapta comisă.

Legea 23/1969 reglementează executarea pedepselor. Detenția are ca funcție reeducarea infractorilor, însă odată intrată în penitenciar, foarte greu o persoană poate fi reabilitată datorită condițiilor de acolo. Supraaglomerarea este deja cunoscută în penitenciarele din România, existând un spațiu foarte mic pentru fiecare deținut, uneori aceștia dorm câte doi în pat, condițiile igienice sunt precare, asistența medicală insuficientă, homosexualitatea, focarele de infecție sunt fenomene foarte cunoscute.

Pedeapsa care îi este dată fiecărui deținut constă în privarea acestuia de libertate; așadar nici o altă formă de pedepsire prin lovire, înjosire, maltratare nu ar trebui aplicate deținuților. Realitatea însă este cu totul alta, deținuții sunt subiectul violențelor verbale, a lovirilor, înjosirilor de tot felul, măsurilor disciplinare aplicate după bunul plac, hrană insuficientă și necorespunzătoare, abuzuri, amenințări din partea supraveghetorilor, a personalului.

Astfel, în mod real, nici un om care a intrat în acest mediu penitenciar nu poate face față condițiilor de detenție, așa cum se prezintă ele astăzi. Pentru aceasta este necesar să fie schimbate regulamentele de detenție, mecanismele de aplicare a pedepselor, eventual specializarea personalului și modificarea spațiilor de detenție.

Cei care execută o pedeapsă cu privire de libertate trebuie reeducați în sensul de a nu recidiva, de a nu repeta fapta comisă. Trebuie să li se ofere șansa de a participa la programe educative, sociale, de reintegrare. Trebuie găsite soluții alternative așa cum sunt aplicate și în alte state din Europa: munca în comunitate pentru cei care au săvârșit fapte care nu prezintă un pericol foarte mare pentru societate, consiliere înainte și după eliberare pentru susținerea psihică a acestora, acordarea de ajutor în vederea găsirii unui loc de muncă, programe speciale pentru consumatorii de droguri sau alcoolici, dezvoltarea serviciilor de probațiune (la noi de reintegrare socială și supraveghere) care să supravegheze aceste persoane în comunitate, să le faciliteze relațiile cu familia și cu comunitatea din care fac parte.

În ceea ce privește asistența juridică oferită persoanelor arestate sau condamnate care au un proces pentru o altă faptă, activitatea avocaților din oficiu lasă de dorit. Cei mai mulți apelează la un avocat din oficiu pentru că nu au posibilități materiale pentru a-și angaja un avocat. De cele mai multe ori avocatul din oficiu nu se prezintă la termenele de judecată și nu depune eforturi pentru a soluționa dosarul în favoarea clientului său.

Avem nevoie de o legislație sănătoasă care să nu dea naștere la interpretări, care să stabilească pedepse pentru fiecare infracțiune în parte la modul concret, avem nevoie de alte locuri de detenție mult mai încăpătoare și cu un personal specializat care să ajute la reeducarea infractorilor, avem nevoie de pedepse alternative, mult mai constructive și mai puțin costisitoare, este nevoie ca societatea să-și primească cetățenii deschis chiar dacă au săvârșit o faptă prevăzută de legea penală, să le ofere sprijinul pentru reintegrarea în societate.

C. DREPTURILE FEMEII

Violența domestică sau violența în familie este un fenomen care a luat amploare în ultima perioadă de timp. Când vorbim despre violență în familie ne referim la actele de violență fizică sau psihică exercitate între membrii unei familii sau în cuplu (relații de prietenie, concubinaj).

Orice act de violență intenționat constituie infracțiune și se pedepsește de legea penală. Aceste infracțiuni sunt cuprinse în Codul Penal la art. 180 - lovirea și alte violențe, art. 181 - vătămarea corporală, art. 182 - vătămarea corporală gravă, etc. Mai există și vătămarea corporală din culpă care este mai frecventă în cazul accidentelor de circulație. Astfel, o asemenea violență exercitată în mediul familial este considerată o faptă mai gravă pentru că în afara violenței propriu-zise aceasta vatămă relația de familie, de cuplu, aduce atingere integrității familiei și bunăstării acesteia. Este mult mai grav să-ți lovești soția, soțul, copilul pe care se presupune că-i iubești decât să lovești o persoană străină.

Din statistici s-a putut observa că sunt mai violente bătăile între soți sau parteneri de viață decât bătăile între străini. Fenomenul este răspândit în toate mediile sociale și în toate grupurile etnice. De obicei începe printr-un abuz verbal și emoțional și se termină cu viol, bătaie severă și crimă.

În România, până în prezent, legislația penală nu cuprindea nici o prevedere pentru incriminarea acestor infracțiuni împotriva soției, copiilor ce aveau loc în familie; poliția, de asemenea, nu oferă protecție în cazul în care o femeie este bătută de soțul ei sau alungată din domiciliu de teama de a nu fi considerată un intrus în familia respectivă, iar victima amenințată își retrace de cele mai multe ori plângerea.

Femeile sunt cele mai vulnerabile din acest punct de vedere, pentru ele familia, căminul, casa, copiii reprezintă universul fără de care viața nu are sens iar în momentul în care căsnicia se destramă, casa trebuie împărțită în două sau este amenințată că i se iau copiii și singura soluție este să renunțe la plângerea care ar fi putut să-i aducă o rază de lumină.

În luna noiembrie a anului 2000 Parlamentul României a adoptat legea 197 pentru modificarea și completarea Codului Penal. Este foarte importantă această lege pentru că introduce o nouă măsură de siguranță - „interdicția de a reveni în locuința familiei pe o perioadă determinată” - definită: „Când persoana condamnată la pedeapsa închisorii de cel puțin un an pentru loviri sau orice alte acte de violență cauzatoare de suferințe fizice și psihice, săvârșite asupra membrilor familiei, dacă instanța constată că prezența acestora în locuința familiei constituie un pericol grav pentru ceilalți membri ai familiei, poate lua față de această persoană măsura interzicerii de a reveni în locuința familiei, la cererea părții vătămate. Această măsură poate fi luată pe o durată de până la 2 ani.”

Membru de familie în sensul legii 197/13.11.2000 este soțul sau ruda apropiată, dacă acesta din urmă locuiește și gospodărește împreună cu făptuitorul.

O altă modificare ce trebuie reținută este punerea în mișcare a acțiunii penale și din oficiu, nu numai la plângerea prealabilă a victimei, în cazul infracțiunilor săvârșite între membrii aceleiași familii, precum și majorarea pedepselor pentru acestea. De altfel, prin legea 197/13.11.2000 se pedepsește și violul împotriva unui bărbat sau raportul sexual cu un minor, ceea ce până în prezent nu se prevedea ca infracțiune în Codul Penal.

Constituția României vorbește despre egalitatea cetățenilor în fața legii, despre drepturile și obligațiile lor fără a face deosebire între femei și bărbați de aici implicit

putem deduce că bărbații și femeile au aceleași drepturi, că se bucură de egalitate, însă de cele mai multe ori drepturile femeii nu sunt respectate pentru că ele nu sunt apărate în mod explicit prin legislația existentă. Spun asta pentru că există un număr foarte mare de cazuri de violență în familie, despre egalitate de șanse putem spune că deși femeile și bărbații pot ocupa un post indiferent de profesie interveni piedici de genul „angajăm tânără 20 de ani, angajăm studentă frumoasă, deșteaptă...”, iar în posturile de conducere nu se angajează femei (dacă s-ar calcula numărul de bărbați parlamentari și numărul de femei care sunt deputați ori senatori se poate observa că primul îl depășește vizibil pe cel de-al doilea).

De asemenea, hărțuirea sexuală este des folosită de bărbații aflați în funcții de conducere față de subalternele lor, ori nu există o lege care să reglementeze această faptă și eventual să stabilească răspunderea în cazul săvârșirii ei.

Proiecte

1.1.1. Asistență legală și monitorizarea administrării justiției

01.02.1997 – 30.04.1998

Finanțator: Comunitatea Europeană- Programul Phare pentru Democrație și Ambasada Regală a Olandei la București

1.1.2. Dreptul de a fi obișnuit

01.12.1998 – 31.12.1999

Proiect desfășurat în colaborare cu Fundația Estuar

1.1.3. Cutia Pandorei – O nouă șansă prin lege

01.07.1999 – 31.06.2000

Finanțator: Fundația pentru o Societate Deschisă

1.1.4. Egalitatea de șanse

01.01.2002 – 31.12.2002

Finanțator: Fundația pentru o Societate Deschisă

1.2 Reforma sistemului penitenciar

De ce?

Dacă vă vom pune întrebarea: ce credeți că apare mai frecvent într-o viață de om, pedeapsa sau recompensa, ce veți răspunde? Nu dorim să anticipăm răspunsul și nici să vă dăm sugestii. Fiecare persoană are o biografie care nu poate fi generalizată, chiar dacă poate sta la baza unor generalizări. Dar la nivel macro istoria lumii dovedește că pedeapsa este aproape o obsesie. Întotdeauna a fost și întotdeauna este un exercițiu al puterii: de la puterea divină până la puterea unui părinte alcoolic față de un copil de 4 luni.

Altă întrebare: cu ce asociați pedeapsa?

Nu putem auzi, din păcate, răspunsul Dvs., dar iată care este experiența noastră în acest sens: cruzime, ură, frică, nedreptate, dreptate, răzbunare, justiție.

Teoriile susțin că pedeapsa este o necesitate: omul poate fi educat prin frică. De asemenea pedeapsa poate fi un exemplu amenințător pentru alții, care vor fi oprți de la a încălca regula. Pedeapsa stă la baza menținerii ordinii, atât în universul restrâns și - în România - secret, al familiei, cât și în stat, indiferent de forma de orânduire socială.

În relația dintre respectarea regulii și pedeapsă două sunt punctele sensibile: riscul de a pedepsi pe cel nevinovat și riscul de a pedepsi disproporționat față de faptă. Primul risc este asumat exclusiv de justiție și un stat democratic pune multe pârghii la îndemâna cetățeanului pentru a-l ajuta să ajungă la stabilirea adevărului în instanță. Al doilea risc se împarte între lege și închisoare. Legea este de domeniul public. În România până în 1989 închisoarea a fost un loc secret, necontrolabil, inaccesibil. Ca și în familie, și în societate secretul favorizează abuzul.

De ce ar trebui să ne intereseze pe noi ce se întâmplă în detenție? Infractorul a acționat cu cruzime și nimic pe lume nu ne împiedică să solicităm o pedeapsă pe măsura suferinței pe care a provocat-o. Legea spune că pedeapsa constă în privarea de libertate, confiscarea averii, decăderea din unele drepturi cetățenești. Practica de câteva secole ne arată că, cu cât mai dur și violent este regimul închisorii, cu atât rata de repetare a infracțiunii este mai mare. Practica mai recentă, modernă, ne arată că un sistem penitenciar echilibrat, deschis către dialogul cu comunitatea, bazat pe reeducare și pe respectarea drepturilor omului în condițiile respectării regulilor regimului de detenție fără abuzuri, este o cale realistă spre reducerea infracționalității.

Avem de ales.

Scop

Realizarea reformei sistemului penitenciar în parteneriat cu Ministerul de Justiție, Direcția Generală a Penitenciarelor și alte organizații non-guvernamentale.

Obiective

- crearea de modele de practică penitenciară aliniată la standardele europene;
- modificarea cadrului legislativ de către Parlament;
- sprijinirea DGP în procesul de demilitarizare.

Arii de probleme

A. FUNCȚIA PENITENCIARULUI

Instituțiile care sunt instrumentele exercitării puterii statului în societate au o definiție foarte clară a funcției lor și structura și modul lor de funcționare pornesc din această definiție. Pe noi ne interesează două aspecte: care sunt variantele de funcție a penitenciarului cu consecințele lor și dacă cetățeanul are dreptul să-și exprime părerea în legătură cu funcția penitenciarului și dacă părerea lui contează.

Sunt două funcțiile pe care un sistem penitenciar și le poate asuma: cea de custodie, care înseamnă doar menținerea în stare de detenție a condamnaților fără posibilitate de evadare, și funcția de reeducare, care înseamnă că penitenciarul își asumă, simultan cu asigurarea siguranței detenției, și responsabilitatea organizării și derulării unor programe prin care infractorii să-și modifice comportamentul, să devină mai puțin violenți și să aibă capacitatea reală de a începe o existență pro-socială la revenirea în libertate.

La al doilea punct, răspunsul este afirmativ pentru un motiv simplu și nu foarte adesea adus în discuție: penitenciarele există în societate și nu în afara ei, mereu intră și ies oameni în și din penitenciar și odată reveniți în societate relațiile lor cu cei de afară vor reflecta ceea ce li s-a întâmplat în perioada de detenție. Omul de pe stradă, omul obișnuit este cel care suportă în practică consecințele condițiilor din penitenciare și a activităților care se desfășoară acolo, adică, cu alte cuvinte, omul de pe stradă este cel care suportă în practică consecințele deciziei asupra funcției penitenciarului. Deci, logic, părerea lui este cea care ar trebui să conteze cel mai mult.

În prezent în România sistemul penitenciar are în sectorul reeducare sub 200 de educatori angajați dintr-un total de aproximativ 10.000 de cadre pentru o populație penitenciară de 53.000 de persoane. Aceste cifre răspund singure la întrebarea care este funcția asumată de sistemul penitenciar român.

B. CONDIȚIILE DE DETENȚIE

Luăm de exemplu condițiile de la penitenciarul „de lux” de maximă siguranță București Rahova.

În penitenciarul Rahova sunt camere de 10 - 12 deținuți. Sunt 8 sau 10 sau 12 paturi în 17 m² și fiecare camera are un grup sanitar. Cu duș, toaletă și chiuvetă. Grupul sanitar are un gemuleț - denumit vizetă - care trebuie să permită supraveghetorilor să urmărească ce se petrece înăuntru. Sunt telefoane cu cartelă pe coridor: un telefon la aproximativ 10 camere. Au o bibliotecă la clubul mare și o bibliotecă pe secția de femei. Femeile ofițer lucrează cu deținuți bărbați, în schimb bărbații ofițeri nu au dreptul să lucreze cu femeile deținute. O secție este alcătuită din aproximativ 300 de deținuți de care se ocupă în total în 24 de ore, 12 supraveghetori, câte 6 în schimbul de 12 ore. Deținutul stă „pe cameră” 23 de ore din 24 și merge în curtea de plimbare în ora care a mai rămas. La aproximativ 2300 de deținuți sunt 5 psihologi, 5 educatori, un club mare și pe fiecare secție câte un club mic. Cred că sunt unul sau doi medici generaliști, un psihiatru, un stomatolog. Sectorul vizite este deschis zilnic, deținuții având dreptul la o vizită pe lună, iar dacă sunt recidiviști la două luni. Vizita durează în mod normal 60 min. Există o secție în care sunt primiți deținuții, dar nu există carantină. Un anumit număr de deținuți ies zilnic la muncă la fermă sau la câmp. Sunt și deținuți în regim semiliber, care se plimbă nestingheriți prin curtea interioară, dar foarte puțini, iar criteriile de selecție sunt „flexibile”.

Recidiviștii nu sunt separați de primari. Sunt separați doar definitivii de preventivi. Nu sunt separați pe criterii de pericolozitate, există doar organizată o minisectie în care sunt ținuți, separat, deținuții condamnați pe viață.

Este o secție de femei care sunt în tranzit, până li se dă o pedeapsă definitivă.

Există și o secție cu regim semi-deschis.

Masa se servește de trei ori pe zi de către „veselar” - un deținut mai cuminte - cu un polonic improvizat, din bidoane mari de tablă, prin vizeta deschisă. Înainte de a ajunge pe secție bidoanele sunt „verificate” cu un băț de lemn, pentru ca să se asigure că nu există obiecte străine ascunse în mâncare.

Posibilitatea de mișcare a deținuților este: la cabinet o zi pe săptămână pentru fiecare secție, la vizită când au dreptul, la muncă în limita locurilor disponibile, la telefon și în cea mai mică măsură la activitățile de reeducare de la club și la bibliotecă deoarece există pe toată pușcăria un singur club, iar în unele pușcării nu există deloc și 1 - 2 educatori la 1000 de deținuți.

Față de numărul de 2000 de deținuți, în mod obiectiv se pot mișca simultan în penitenciar un număr mic de deținuți pentru că fiecare mișcare trebuie aprobată de comandantul de secție, deținuții trebuie să fie însoțiți de supraveghetori. Aceasta face din faptul în sine de a te mișca un privilegiu și naște o competiție între deținuți.

Condițiile descrise mai sus definesc un mediu în care starea de bază este să fii închis cu aceleași persoane, 10 sau 14 - în alte penitenciare din țară pot fi 100 - timp de 22 de ore pe zi în aceeași cameră. Posibilitatea de a te mișca în penitenciar devine o recompensă sau o stare excepțională și stimulează competiția care în penitenciar îmbracă forme violente, competiție între deținuți și conflictele cu cadrele. Lipsa de intimitate și limitarea drastică a capacității de a te mișca într-un spațiu foarte restrâns, care decurg din condițiile de mediu, stimulează și educă un comportament antisocial și nu unul pro-social. Separat de competiția impusă de regulile din lumea infractorilor, condițiile în care ei stau în închisoare, în afară de faptul că duc în mod obiectiv la degradarea stării psihice a deținutului, nu fac decât să întărească caracterul lui antisocial.

Condițiile descrise mai sus pun deținuții în situații în care ei se pot descurca cel mai bine doar făcând infracțiuni. În plus, un element foarte important este faptul că deținuții nu sunt despărțiți pe pedepse și pe grad de agresivitate ceea ce favorizează punerea în aplicare a regulilor din lumea infractorilor, aceasta fiind cauza majorității covârșitoare a evenimentelor din pușcărie.

Pușcăria ar trebui să fie un loc care să te ajute să-ți schimbi comportamentul anti-social. Cum poate să facă asta, cum poți să faci asta într-un mediu care nu favorizează atitudinile pro-sociale? Într-un mediu care nu recompensează schimbarea și unde nu există un mediu social normal datorită restricțiilor pe care le produce închisoarea.

C. UN LOC DE MUNCĂ: PUȘCĂRIA

Dificultatea pușcării ca loc de muncă pare la prima vedere simplu de definit: „nu e ușor să lucrezi cu hoții”. Dar pentru ca să găsești soluții e nevoie să definești cât se poate de exact în ce constă dificultatea, altfel soluțiile propuse se vor aplica imprecis realității și vom avea o șansă scăzută să se rezolve concret problemele.

Experiența noastră combinată cu disponibilitatea noastră de a vorbi despre asta ne face să putem să vă prezentăm o listă de „subiecte fierbinți” ale muncii lucrătorului de penitenciar.

1. suprapopularea exprimată în raportul supraveghetor/nr. de deținuți supravegheați
2. sistem militarizat
3. număr mare de ore de lucru
4. rigiditatea regulamentului de execuție a pedepsei cu închisoarea în comparație cu nevoile de bază ale deținuților
5. lipsa oricărei posibilități de descărcare a stresului creat de penitenciar
6. statutul social scăzut acordat acestui loc de muncă de societate

Prezentăm această listă cu titlu informativ și nu dezvoltăm mai mult subiectul deoarece DGP se află în plin proces de redefinire a statutului lucrătorului de penitenciar, inclusiv de demilitarizare a sistemului.

D. VIAȚA DUPĂ DETENȚIE

Pentru persoanele care se află în detenție cuvântul „liberare” reprezintă linia de după care începe viața. Dar ce îl așteaptă pe fostul deținut, odată ajuns „afară”?

În primele 6 săptămâni nevoile lui sunt: să-și găsească un adăpost, bani de subzistență, să se poată reintegra în familie și să încerce să-și găsească un loc de muncă. Ne referim la nevoile unui fost deținut care dorește să înceapă o existență pro-socială.

Puțini angajatori sunt cei care, în condițiile actuale de șomaj ridicat, sunt dispuși să angajeze persoane cu cazier. În același timp mulți dintre cei ieșiți din detenție sunt căutați de fostele lor grupuri infracționale. De asemenea societatea care se teme de infractori și declară că dorește să nu mai existe infracționalitate, privește cu neîncredere și repulsie un fost deținut. De aceea structurile de suport pentru reintegrarea socială a foștilor deținuți sunt privite ca un lux inutil și în zilele noastre tot mai multe voci cer reintroducerea pedepsei cu moartea.

Proiecte

Acest program se bazează pe toate proiectele desfășurate de GRADO în sistemul penitenciar și care sunt descrise în Programul de asistență a persoanelor temporar private de libertate și Programul de asistență juridică

1.3 Programul de inițiere și dezvoltare a serviciilor de reintegrare socială a infractorilor și de supraveghere a executării sancțiunilor neprivative de libertate

De ce?

Reintegrarea socială a infractorilor și supravegherea executării sancțiunilor neprivative de libertate este o alternativă la pedeapsa cu închisoarea. Aceasta s-a născut prin observația, în decursul timpului, a ineficienței pedepsei private de libertate în schimbarea comportamentului infractorului. Mediul penitenciar nu este un mediu propice pentru îndreptarea infractorului și asimilarea unor valori morale și sociale care să-i permită reabilitarea și reintegrarea socială, după ispășirea pedepsei.

Pentru unele persoane care au săvârșit fapte penale este mai potrivit să execute pedeapsa în comunitate decât în penitenciar deoarece acestea pot adopta un comportament social pozitiv mult mai ușor decât în cazul celor care au suferit de pe urma experiențelor, de multe ori traumatizante, din penitenciar. Prin intervenția serviciului de reintegrare socială și supraveghere unele persoane care au comis fapte penale primesc o șansă reală de a se schimba și a nu-și mai continua activitatea infracțională.

Definiție:

Capitolul 1, Art. 1, alin. 1 din Regulamentul pentru aplicarea Ordonanței Guvernului nr. 92/2000 privind organizarea și funcționarea serviciilor de reintegrare socială a infractorilor și de supraveghere a executării sancțiunilor neprivative de libertate prevede: serviciile de reintegrare socială și supraveghere sunt organisme specializate, fără personalitate juridică, însărcinate cu reintegrarea socială a persoanelor care au săvârșit infracțiuni, menținute în stare de libertate, cu supravegherea executării obligațiilor stabilite de instanța de judecată în sarcina acestora, precum și cu asistența și consilierea persoanelor supravegheate, la cererea acestora.

Prin Serviciile de Reintegrare Socială a Infractorilor și de Supraveghere a Executării Sancțiunilor Neprivative de Libertate se urmărește:

- asistarea clienților astfel încât să adopte un comportament social pozitiv;
- asistarea clienților în vederea reintegrării socio-profesionale;

- creșterea gradului de siguranță al comunității;
- implicarea comunității în prevenirea infracționalității;
- oferirea judecătorilor și procurorilor de informații sociale cât mai complete și utile pentru a putea lua o decizie cât mai justă cu privire la persoana pentru care s-a solicitat raportul;
- îmbunătățirea actului de justiție;
- reducerea ratei infracționalității.

Scop

Crearea în parteneriat cu Ministerul de Justiție a unui sistem instituționalizat de utilizare a pedepselor alternative la privarea de libertate pentru infracțiuni ce au un grad de pericol scăzut pentru cetățeni.

Obiective

1. Pregătirea teoretică și practică a consilierilor de reintegrare socială și supraveghere.
2. Aplicarea în practică a pedepselor alternative prevăzute în Codul Penal.
3. Înființarea Serviciului de Reintegrare Socială a Infracților și Supraveghere a Executării Sancțiunilor Neprivative de Libertate.

Arii de probleme

A. DEZVOLTAREA UNEI METODOLOGII DE LUCRU CU INFRACTORII ÎN LIBERTATE

Evaluarea infractorului

În faza de judecată, la cererea Instanței, Serviciul de reintegrare socială a infractorilor și de supraveghere a executării sancțiunilor neprivative de libertate comunică date privind situația persoanei care a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală. Aceste date sunt prezentate instanței de judecată sub forma standardizată a unui referat de evaluare, care are un caracter consultativ și de orientare. Referatul de evaluare trebuie să conțină date privind persoana inculpatului, mediul său social și familial, nivelul instrucției școlare, comportamentul, date medicale, factori ce îi influențează sau îi pot influența conduita generală și perspectivele de reintegrare socială. Tot aici sunt introduse și date relevante despre circumstanțele comiterii infracțiunii, trecutul infracțional, mediul social, riscul de recidivă și riscul pentru public.

La alcătuirea referatului consilierul de reintegrare socială și supraveghere trebuie să colaboreze cu diverși specialiști din domenii conexe desemnați de autoritățile competente (psihologi, sociologi, medici, profesori, etc.). Referatul de evaluare trebuie depus de către Serviciul de reintegrare socială și supraveghere la instanță în termen de 14 zile de la data primirii cererii. Termenul pentru depunerea referatului de evaluare poate fi prelungit o singură dată cu 14 zile, iar nerespectarea termenului se sancționează conform Codului de Procedură Penală.

Supravegherea în comunitate

O componentă importantă a activității Serviciului de reintegrare socială a infractorilor și de supraveghere a executării sancțiunilor neprivative de libertate este supravegherea minorilor asupra cărora instanța a hotărât măsura executării pedepsei în comunitate. Aceste măsuri în condițiile actualului Cod Penal sunt următoarele:

a) supraveghează respectarea de către persoana condamnată a măsurilor prevăzute la art.863 alin.1 lit. a)- d) din Codul penal;

b) supraveghează executarea obligațiilor impuse condamnatului de către instanță, prevăzute în art.863 alin.3 lit. a)- f) din Codul Penal;

c) supraveghează executarea obligațiilor impuse minorului de către instanță, prevăzute în art.103 alin.3 lit. a)- c) din același Cod.

Din practica Serviciului de reintegrare socială și supraveghere, cea mai întâlnită măsură dintre cele de mai sus este cea prevăzută la art. 103 C.P.

Modificarea comportamentului antisocial - se realizează prin aplicarea unor programe de schimbare comportamentală pe infracțiuni specifice.

B. INSTITUȚIONALIZAREA ACTIVITĂȚILOR DE REINTEGRARE SOCIALĂ ȘI SUPRĂVEGHERE

Serviciile de reintegrare socială și supraveghere din Pitești și Târgoviște s-au înființat în anul 1999 ca rezultat al parteneriatului dintre Grupul Român pentru Apărarea Drepturilor Omului - GRADO și Ministerul Justiției.

Serviciile de reintegrare socială și supraveghere funcționează în baza Ordinului Ministrului nr.807/1997, ce autorizează desfășurarea unor activități specifice reintegrării sociale și supravegherii în județele Argeș și Dâmbovița, precum și în baza protocolului încheiat între GRADO, Ministerul Justiției, Curtea de Apel Pitești, Tribunalul Argeș, Judecătoria Pitești și Primăria Pitești, Judecătoria Târgoviște, Primăria Târgoviște, Tribunalul Dâmbovița.

Protocolul încheiat între instituțiile mai sus menționate vizează aplicarea experimentală a unor elemente specifice de reintegrare socială și supraveghere în Pitești și Târgoviște, stipulând că vor fi incluși în programul experimental toți minorii și tinerii infractori, cu vârsta cuprinsă între 18-21 ani și care au domiciliul stabil în localitățile: Pitești, Mioveni, Albota, Bascov, precum și în județul Dâmbovița.

Un protocol specific a fost încheiat și cu Parchetul de pe lângă Tribunal și Inspectoratul Județean de Poliție care prevede modalitățile de lucru dintre cele două instituții și Serviciul de reintegrare socială și supraveghere, aria de acoperire și responsabilitățile comune.

Prin Ordonanța de Guvern privind organizarea și funcționarea serviciilor de reintegrare socială a infractorilor și de supraveghere a executării sancțiunilor neprivative de libertate se are în vedere înființarea sub autoritatea Ministerului Justiției a acestor servicii la nivelul fiecărui tribunal.

C. RELAȚIA ÎN COMUNITATE

Activitatea serviciilor de reintegrare socială și supraveghere se desfășoară cu atragerea și implicarea comunității în procesul de reintegrare socială a persoanelor care au săvârșit fapte penale.

Serviciile de reintegrare socială și supraveghere, în derularea activității lor, pot colabora cu specialiști din alte domenii de activitate, cu voluntari din rândul comunității, precum și cu reprezentanți ai societății civile. În această privință este foarte importantă imaginea pe care comunitatea o are în raport cu acest serviciu deoarece o imagine pozitivă poate asigura susținerea și colaborarea comunității în demersurile de reintegrare a infractorilor.

Proiecte

1.2.1. Proiect de aplicare a unor elemente de probațiune

01.12.1998 – 31.11.1999

Finanțator: Fundația pentru o Societate Deschisă și Comitetul Helsinki din Olanda

1.2.2. Dezvoltarea serviciilor de probațiune în România

15.08.1999 – 15.06.2000

Finanțator: Fundația pentru o Societate Deschisă

1.2.3. Dezvoltarea probațiunii în județele Argeș și Dâmbovița

01.12.1999 – 30.11.2000

Finanțator: Fundația pentru o Societate Deschisă

1.2.4. Introducerea probațiunii în București

01.09.2000 – 30.04.2004

Finanțator: Ministerul Afacerilor Externe din Olanda

1.2.5. O contribuție la dezvoltarea alternativelor la închisoare

Finanțator: Inițiativa Europeană pentru Democrație și Drepturile Omului - UE

1.4 Programul de promovare a modificării legislației referitoare la drepturile omului

De ce?

De ce ar trebui să fie modificată legislația într-o țară ce are o democrație cu tradiție? Un răspuns este că legile răspund unor necesități concrete și imediate ale societății - necesități economice, morale, sociale, altele - și pe măsură ce aceste necesități se modifică legislația se modifică la rândul ei. O altă cauză a modificării legislației unei țări sunt relațiile internaționale și efectele acestora asupra mecanismelor juridice interne.

Circulația între țări a mărfurilor, a bunurilor de artă, invențiilor, a forței de muncă este reglată prin intermediul acordurilor interstatuale și a convențiilor internaționale.

În ultimii 10 ani au avut loc profunde schimbări în societatea românească ca urmare a căderii dictaturii comuniste. Trecerea de la conducerea centralizată-dictatorială la o societate democratică este garantată în primul rând de modificarea legislativă. Constituția României, adoptată în 1991, prevede principiul separării puterilor în stat: puterea executivă, puterea legislativă și puterea judecătorească. Puterea legislativă - Parlamentul - contribuie în mod decisiv la construirea unui sistem democratic care să răspundă necesităților societății.

Într-o societate democratică libertatea de expresie se manifestă prin faptul că diversele grupuri sau persoane din societate au dreptul să-și exprime în mod liber opiniile în legătură cu proiectele de legi ce se dezbate în Parlament sau cu legile adoptate. De asemenea, în țările democratice există practica ca grupuri de persoane să ceară modificarea legislației în conformitate cu nevoile, interesele sau idealurile lor. Campanii de convingere a opiniei publice, a partidelor politice, a liderilor de opinie pot fi organizate de grupurile anterior menționate.

Asociația GRADO, conform statutului său, apără drepturile omului și pentru a-și îndeplini scopul desfășoară activitățile descrise în acest CD. Ne propunem ca în măsura posibilităților noastre să contribuim ca legile votate de Parlament să respecte drepturile omului, să fie explicite, exacte și pe înțelesul tuturor, să nu lase loc interpretărilor sau abuzurilor. Activăm pentru a înlătura abuzurile din practică, corupția, relele tratamente sau tortura, pentru ca cetățeanul să poată să-și apere drepturile.

Legea penală este singura lege în care pedeapsa pentru comiterea unei infracțiuni este privarea de libertate. În acest moment există multe discrepanțe în aplicarea pedepselor pentru comiterea de infracțiuni. Violența împotriva copilului în forme ușoare nu este de loc pedepsită - în mod explicit- de legea penală iar infracțiunea de «rele tratamente aplicate minorului» din Codul Penal faptă ce aduce atingere integrității fizice și psihice a copilului nu se pedepsește decât în situații extreme.

Într-o altă categorie intră faptele care se pedepsesc cu închisoarea iar pedepsele în aceste cazuri sunt excesive, se dau pedepse de 12 ani pentru furtul simplu și de până la 15 ani pentru furtul calificat, iar pentru omor pedeapsa prevăzută de lege este de la 10 la 20 de ani. Deci poți să faci 15 ani de pușcărie dacă ai furat în timpul nopții iar dacă omori o persoană poți să iei doar 10 ani.

Libertatea este unul din drepturile fundamentale ale omului, prevăzută de Constituția României și convenții internaționale. Privarea de libertate este pedeapsa cea mai grea ce se poate aplica într-o societate democratică. Leșirea din comunism, mentalitatea, sărăcia toate acestea fac ca pedeapsa cu privare de libertate să fie privită și aplicată cu ușurință în România în acest moment. Însă ea reprezintă limitarea libertății de mișcare a omului, restrângerea unuia dintre drepturile fundamentale. Pedeapsa cu închisoarea ar trebui să fie o măsură extremă care să se aplice numai atunci când este vorba de săvârșirea unor fapte extrem de grave, de recidivă sau atunci când măsurile alternative nu au avut un rezultat pozitiv.

Scop

Modificarea legislației conform prevederilor Constituției și a Convențiilor internaționale din domeniul drepturilor omului.

Obiective

Identificarea actelor normative care prin aplicarea lor duc la încălcări ale drepturilor omului

Elaborarea de propuneri de modificare a actelor normative

Promovarea propunerilor de modificare a legislației pentru adoptarea acestora

Arii de probleme

MODIFICAREA LEGISLAȚIEI PENALE

A. CODUL PENAL

Codul Penal este actul normativ care reglementează infracțiunea și pedepsele care se aplică pentru săvârșirea ei. Când folosim termenul de Legislație penală ne referim la ansamblul de legi: Codul Penal împreună cu Codul de Procedură Penală, Legea de executare a pedepselor și Decretul 545/72.

Eliminarea unor pedepse

Activitatea GRADO s-a concentrat pe promovarea modificării Codului Penal în sensul eliminării din lista faptelor pedepsite a acelor acțiuni ce conform Convențiilor Internaționale de drepturile omului sau a practicii țărilor europene nu sunt infracțiuni. De asemenea, în propunerile noastre de modificare se regăsesc și alte infracțiuni ce ar trebui eliminate cum ar fi adulterul.

Infracțiunile privitoare la viața sexuală sunt un capitol important de reținut în acest sens. Astfel, art. 200 prevede pedepsirea relațiilor sexuale între persoane de același sex. Viața intimă a persoanei este protejată conform Constituției însă în această situație se încalcă acest drept creându-se o discriminare.

Un alt exemplu de discriminare este art. 198 referitor la raportul sexual cu o minoră care se pedepsește în timp ce cel un minor nu.

Adulterul este o infracțiune ce face parte din titlul - infracțiuni care aduc atingere unor relații privind conviețuirea socială - iar pedeapsa prevăzută este amendă sau închisoare de la o lună la 6 luni. Opinia noastră este că adulterul este însă o problemă care îi privește pe cei doi soți, nu prezintă pericol social și nu este o infracțiune după cum este definită infracțiunea în art. 17 luând în considerare și art. 18 și art. 1 din Codul Penal.

Eliminarea pedepsei pentru practicarea prostituției art. 328 din Codul Penal este necesară în opinia noastră deoarece prostituția nu poate fi stopată prin pedepsirea ei, iar modul în care este formulat articolul 328 creează posibilitatea discriminării între persoanele ce se întrețin din practicarea prostituției prin primirea de bani și persoanele ce sunt întreținute.

Durata pedepselor

O altă problemă importantă în seamă este durata pedepselor privative de libertate.

Codul Penal prevede pedepse de până la 12 ani pentru furtul simplu și de până la 18 ani pentru furtul calificat, iar pentru omor pedeapsa prevăzută de lege este de la 10 la 20 de ani.

Pedepsele mari creează efecte contrare celor așteptate. Astfel izolarea de societate a infractorului este mult mai profundă - familia se destramă, piața muncii se schimbă, persoana se descalifică - și la terminarea pedepsei sunt puține șanse ca persoana să fie reintegrată în societate. Respingerea socială a fostului deținut îl împinge pe acesta înapoi în lumea infracțională și comiterea unei noi infracțiuni este numai o problemă de timp și de eficiența poliției de a-l prinde din nou. Costurile suportate de societate sunt foarte mari prin traumele suferite de victime, pierderile materiale și prin întreținerea deținutului în închisoare.

Datorită pedepselor lungi un fenomen îngrijorător este supraaglomerarea penitenciarelor. Supraaglomerarea conduce la nerespectarea unor condiții minime de detenție și astfel se ajunge la condiții inumane și degradante de tratament ale deținuților. Astfel o persoană care este privată temporar de libertate pentru ca comis o infracțiune ajunge să fie o victimă a unor tratamente degradante și se va simți îndreptățită să se răzbune pentru multipla pedeapsă primită.

Considerăm necesară reducerea duratei pedepselor privative de libertate așa cum sunt ele și în alte țări europene și introducerea pedepselor alternative la închisoare.

Pedepsele alternative sunt o soluție viabilă deoarece duc la scăderea populației penitenciare; scăderea costurilor pe care le are statul pentru întreținerea deținuților și nu în ultimul rând deducerea fenomenului infracționalității.

Infracțiunile comise de minori

Un minor care a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală trebuie să stea în centrul de reeducare până la împlinirea vârstei de 18 ani sau poate să iasă mai devreme dacă dă își însușește o profesie ori are rezultate bune la învățătură. Inexistența programelor de reeducare în libertate, a măsurilor alterantive sunt de menționat și un copil care nu poate să-și însușească o meserie ori are rezultate slabe la învățătură este obligat să stea în aceste centre care seamănă mai mult cu niște închisori decât cu centre de reeducare până la 18 ani. În schimb un minor care este închis în penitenciar poate să beneficieze de eliberarea condiționată după executarea a 2/3 din pedeapsă.

B. CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ

Considerăm că în primul rând trebuie asigurate garanții suplimentare persoanelor învinuite de săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală.

Puterea judecătorească trebuie să intervină în cazul tuturor măsurilor privative, în special a celor care ating libertatea individuală. Luarea, înlocuirea, încetarea sau revocarea măsurii arestării preventive, liberarea provizorie, efectuarea perchezițiilor, luarea măsurilor de siguranță, autorizarea necesară interceptării și înregistrării convorbirilor trebuie dispuse de judecător.

În prezent în România procurorul are dubla funcție de anchetator și de luare a măsurii arestării preventive ceea ce e în contradicție cu Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Procurorul trebuie să fie imparțial, independent, cel care anchetează un caz nu se poate pronunța asupra măsurii care trebuie luată - de arestare preventivă sau punere în libertate - măsura arestului așa cum prevăd și convențiile internaționale trebuie luată numai de judecător.

În cazul minorilor ar trebui ca instituțiile statutului abilitate prin lege cu protecția drepturilor copilului să fie prezente permanent la toate acțiunile întreprinse de organele de cercetare și să asigure respectarea intereselor copilului.

C. LEGEA 23/1969 PRIVIND EXECUTAREA PEDEPSELOR

„...Mulți oameni ispășesc pedepse în închisoare. Ei se află acolo ca sancționați și nu pentru sancțiune. Pedepsa constă în pierderea libertății. Deci condițiile din închisoare nu ar trebui să fie folosite ca o sancțiune în plus. Orice efect necorespunzător închisorii trebuie să fie minimalizat. Cu toate că viața în închisoare nu poate să fie niciodată normală, condițiile din așezământ ar trebui să fie cât mai apropiate de viața normală, cu excepția pierderii libertății ...” se menționează în „A pune regulile în acțiune” - manual internațional privind o bună practică în penitenciare.

Legea privind executarea pedepselor este foarte veche și prezintă multe curențe.

Un alt factor care contribuie la starea actuală a sistemului penitenciar este faptul că penitenciarele sunt instituții cu regim militar. Este necesară o organizare specifică problemelor unei astfel de instituții și nu una de război.

Cele două funcții ale penitenciarului respectiv privarea de libertate și reeducarea se pot atinge prin împărțirea penitenciarelor în mai multe categorii: penitenciare de maximă siguranță pentru faptele foarte grave, penitenciare cu regim închis, penitenciare cu regim semideschis și penitenciare deschise. Astfel regimul aplicat deținutului va fi direct legat de comportamentul său.

Trebuie acordată o atenție deosebită diversificării sistemului pedepselor, precum și restructurării mijloacelor de individualizare și executare a pedepselor, necesare realizării unui just echilibru între pericolul social al faptelor prevăzute de legea penală și pedepsele aplicate de instanțele judecătorești.

2. ASISTENȚA ȘI MONITORIZAREA DREPTURILOR OMULUI

2.1 Programe pentru refugiați și repatriați

Proiecte

- 2.1.1. Studiu preliminar asupra condițiilor de viață ale solicitanților de azil și refugiaților
01.04.1995 – 31.08.1995
Finanțator: Înalțul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați
- 2.1.2. Asistență pentru reintegrare
01.09.1995 – 31.08.1996
Finanțator: Comunitatea Europeană – Programul Phare pentru Democrație
- 2.1.3. Planificarea și managementul proiectelor destinate refugiaților și solicitanților de azil, 1996
Finanțator: Consiliul European pentru Refugiați și Exilați
- 2.1.4. Asistență pentru reintegrarea repatriatelor
01.04.1999 – 31.12.2001
Finanțator și partener: SOLWODI e.V.

2.2 Programe pentru protecția drepturilor femeii

De ce?

A fi femeie nu este un handicap. A fi femeie este doar a fi diferită de un bărbat. Dar cineva a avut ideea să măsoare diferențele dintre bărbați și femei în superiorități și inferiorități și ne trezim în plin război al sexelor, în plină competiție, fie că vrem fie că nu, și indiferent de ce simțim sau gândim suntem aruncați într-o tabără sau alta. Competiție care poate să devină într-o fracțiune de secundă război și să degereze în scene sângeroase.

În unele discuții în contradictoriu auzim: dacă ne ocupăm de „drepturile femeii”, atunci de ce să nu vorbim și de „drepturile bărbaților”. Nu sunt numai bărbați cei care contestă legitimitatea formulării unei probleme a discriminării sexului slab. Femeile înseși susțin că femeile adevărate știu să-și obțină drepturile și încă ceva pe deasupra. Avem exemple de bărbați care - spun ei - invidiază femeile pentru că sunt femei și obțin atât de ușor slujbe care se găsesc din abundență într-un anumit sector pe piața muncii. Este la fel cu a invidia bărbații pentru că se pot face hamali, oieri, marinari și mineri.

Lupta femeilor pentru un statut social egal cu cel al bărbaților are ritmuri și intensități diferite în diverse țări ale lumii. Oricât ar fi de lent procesul putem fi siguri însă că în ultimele decenii el este un fenomen global. Chiar în culturi bazate pe religii extremiste în problema subordonării femeii față de bărbat, femeile își pun problema definirii clare a felului în care ele așteaptă să fie respectate și vocea lor să fie luată în considerație.

Din păcate, poziția inferioară în familie, tratamentele inumane căreia îi cade victimă în intimitate, ca și șansele reduse pe care le au femeile de a accede la poziții sociale importante sunt fapte incontestabile înregistrate de istorie. Ceea ce constituie cel mai solid argument în disputa asupra faptului dacă problema este reală sau imaginată.

Problema statutului social al femeii are două mari aspecte:

- discriminarea în competiția socială cu bărbații pentru funcții,
- agresarea fizică și sexuală atât în familie cât și în instituții sau în forme instituționalizate.

Condiția pentru ca femeia să poată să lupte pentru respect și egalitate este ca ea să înțeleagă noțiunile de discriminare și victimizare și să vadă că poate trăi așa cum dorește ea să aleagă și așa cum decide ea.

Femeile nu trebuie să conducă lumea. Ele nu trebuie să demonstreze că sunt mai bune decât bărbații. Trebuie doar să nu mai fie obligate să fie în inferioritate pentru că

sunt femei. Nu este nimic anormal sau rău în faptul că o femeie dorește să fie mamă și gospodină, să se ocupe de casă și educația copiilor. Cu singura condiție să i se asigure posibilitatea de a alege, adică să nu să fie crescută cu obsesia că dacă nu se mărită și nu face copii este un rebut social și că soțul are obligația să o întrețină toată viața din salariul lui.

Programul pentru protecția drepturilor femeii se adresează femeilor în situații dificile și este concentrat pe intervenția practică, deci pe găsirea și materializarea unor soluții la problemele existente.

Scop

Să creeze mijloace de intervenție și suport în sprijinul femeii victimizate și să urmărească modul în care sunt respectate drepturile femeii aflate în situații de criză, atât în relația cu autoritățile cât și în familie.

Obiective

- să creeze o strategie de intervenție și suport pentru femeile aflate în situații de criză;
- să formeze un grup multidisciplinar de specialiști care să întărească practicile de intervenție și nediscriminatorii;
- să creeze o bază materială și logistică în rețea cu alte organizații: centre de zi pentru femei și copii și adăposturi pentru victimele violenței domestice.

Arii de probleme

A. DREPTURILE FEMEII

Când ne punem problema drepturilor unui grup prin aceasta spunem implicit că:

- grupul este mai puțin puternic față de un altul cu care se află în relație;
- grupul mai puternic este sau poate deveni agresor;
- există sau se poate forma o instanță superioară ambelor grupuri care să poată arbitra eventualele conflicte inter-grupuri.

Când vrem să înțelegem drepturile femeii cele mai neplăcute întrebări pe care ni le punem sunt:

Sunt femeile mai slabe decât bărbații, și dacă da, în ce fel?

Sunt bărbații un grup de agresori față de femei, și dacă da, în ce fel?

Care este instanța care poate să-și asume responsabilitatea judecății echilibrate, imparțiale?

Istoria controversiei este îndelungată pentru că aspectele sunt atât de variate, pentru că ea, controversa, se referă la relații bazate pe cele mai puternice sentimente și nevoi umane: dragoste, gelozie, frică, siguranță, perpetuarea speciei. Faptele înregistrate, lista abuzurilor, nedreptăților, violențelor, este și ea foarte lungă. De la vânătoria de vrăjitoare de la sfârșitul evului mediu până la numărul redus de femei care sunt acceptate ca politicieni în zilele noastre.

Fiecare trebuie să încerce să evalueze singur informația și să decidă ce atitudine și deci ce comportament va avea când se va găsi confruntat cu problema.

Iată care este rezultatul înregistrat al unui secol de luptă pentru respectarea drepturilor egale ale femeilor și bărbaților.

Nu există un act normativ care să oblige autoritățile să nu facă discriminări între femeie și bărbați (un exemplu elocvent sunt angajații Poliției care sunt majoritatea bărbați - niciunde nu se prevede că numărul de polițiști trebuie să fi mai mare decât numărul de polițiste pentru că.... De ce o femeie violată este audiată de un bărbat polițist?). Este vorba totuși de o discriminare, faptul că sunt și locuri pentru femei nu înseamnă că nu are loc această discriminare. Vorbind de hărțuire sexuală aflăm că se discută zi de zi de diverse cazuri de hărțuire însă cele hărțuite sunt de cele mai multe ori femeile, iar un act normativ care să reglementeze hărțuirea de orice fel, dar mai ales sexuală, și pedeapsa care să se poate aplica, nu există.

B.VIOLENȚA DOMESTICĂ

Violența domestică este orice formă de agresiune - emoțională, verbală, fizică, sexuală, care are loc între un bărbat și o femeie care au o relație intimă de-a lungul unei perioade de timp, indiferent dacă sunt căsătoriți sau locuiesc împreună și indiferent dacă au sau nu copii.

În familiile violente, în majoritatea covârșitoare a cazurilor, femeia și copiii sunt victime, bărbatul îi bate adesea cu o cruzime fără sens și nu în puține cazuri se ajunge la omor.

Legislația din România până în prezent nu protejează în nici un fel femeia ca victimă a violenței domestice. Nu există un act normativ care să prevadă aceste situații speciale dar care în ultima vreme au luat amploare. Singurul act care reglementează infracțiunile (violenta reprezintă o infracțiune pentru că aduce o vătămare unei valori apărute de stat cum este persoana, reprezintă un pericol, și se prevede în lege) și pedepsele care se aplică infractorilor este Codul Penal, act care se aplică în orice situație dacă e vorba de o vătămare în cuplu sau orice altă violență între doi străini. De asemenea nu există instituții care să protejeze victima, să o ajute să depășească trauma, nu există măsuri de siguranță care se pot lua, cum ar fi internarea într-un centru de tratament a agresorului.

În 15 noiembrie 2000 Monitorul Oficial al României publică legea 197/13.11.2000, lege care modifică și completează Codul Penal. Modificările din această lege se referă în mod deosebit la infracțiunile dintre membrii unei familii, astfel: este introdusă o nouă măsură de siguranță prin completarea art. 112 din Codul Penal - „interdicția de a reveni în locuința familiei pe o perioadă determinată” - definită: „Când persoana condamnată la pedeapsa închisorii de cel puțin un an pentru loviri sau orice alte acte de violență cauzatoare de suferințe fizice și psihice, săvârșite asupra membrilor familiei, dacă instanța constată că prezența acestora în locuința familiei constituie un pericol grav pentru ceilalți

membri ai familiei, poate lua față de această persoană măsura interzicerii de a reveni în locuința familiei, la cererea părții vătămate. Această măsură poate fi luată pe o durată de până la 2 ani.”

Membru de familie în sensul legii 197/13.11.2000 este soțul sau ruda apropiată, dacă aceasta din urmă locuiește și gospodărește împreună cu făptuitorul.

O altă modificare ce trebuie reținută este punerea în mișcare a acțiunii penale și din oficiu, nu numai la plângerea prealabilă a victimei, în cazul infracțiunilor săvârșite între membrii aceleiași familii, precum și majorarea pedepselor pentru acestea. De altfel, prin legea 197/13.11.2000 se pedepsește și violul împotriva unui bărbat sau raportul sexual cu un minor, ceea ce până în prezent nu se prevedea ca infracțiune în Codul Penal.

C. FEMEIA ÎN SITUAȚII DE CRIZĂ

Numim situații de criză o categorie largă de situații în care femeia devine obiectul abuzurilor atunci când intră în interacțiune cu instituțiile de menținere a ordinii și aplicare a pedepselor prevăzute de lege sau cu instituțiile care ar trebui să îi acorde sprijin specializat.

Situațiile asupra cărora GRADO s-a concentrat atenția până în prezent sunt:

- a. femeia victimă solicită sprijin la secția de poliție,
- b. femei aflate în stare de detenție,
- c. femeia solicită consultații în laboratoarele de medicină legală.

D. DEZVOLTAREA REȚELEI DE SUPTOR ÎN COMUNITATE

- Cabinete mobile în fabrici

O zi pe săptămână timp de opt ore unul dintre asistenții sociali de la centrul de zi Cutia Pandorei - GRADO Pitești se află în fabrică la sediul organizației de sindicat pentru a răspunde solicitărilor femeilor din întreprinderea respectivă care nu ar avea timp să meargă până la centru deoarece lucrează și au responsabilități numeroase în familie

-Training pentru femei în activități de tip ONG

Din grupul de beneficiare constante ale centrului de zi, pentru cele câteva care doresc să desfășoare proiecte destinate îmbunătățirii situației femeilor victime sau rezolvării altor probleme legate de statutul femeii în societate și familie, s-au organizat pregătiri pe următoarele teme:

- drepturile omului și drepturile femeii
- activitatea în organizații non-guvernamentale non-profit
- surse de finanțare
- organizarea unui birou de lucru de tip ONG
- redactarea unei cereri de finanțare
- organizarea, desfășurarea și urmărirea rezultatelor unui proiect

D . ASISTENȚĂ POST-DETENȚIE

- Consiliere psihologică și socială
- Educație pentru reintegrare socială

Proiecte

2.2.1. Asistență pentru reintegrare

01.09.1995 – 31.08.1996

Finanțator: Comunitatea Europeană – Programul Phare pentru Democrație

2.2.2. Cutia Pandorei – Stop violența în familie

15.08.1999 – 15.02.2000

Finanțator: Fundația pentru o Societate Deschisă

2.2.3. Cutia Pandorei – Ajută-te singur!

30.03.2000 – 31.03.2001

Finanțator: Comunitatea Europeană – Programul Phare pentru Democrație

2.2.4. Dacă nu m-ar iubi, nu m-ar bate

Ianuarie 2001- martie 2002

Finanțator: Centrul pentru Resurse Juridice și Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile

2.2.5. Centrul de criză pentru femeile victime ale violenței domestice și copiii lor

Septembrie 2002 – septembrie 2003

Finanțator: Uniunea Europeană prin Programul Phare

2.3 Programe pentru protecția drepturilor minorului

De ce?

În România să respecti drepturile copilului înseamnă să-i dai de mâncare și să-l îmbraci. Să nu înțelegem greșit! Un copil răsfățat nu este un copil căruia i se respectă drepturile. Este doar un copil cu multe haine, cu multă mâncare, cu fel de fel de bone, tete și nurse care stau cu el, un copil dus des la doctor și plimbat de la munte la mare, la țară și înapoi.

Ceea ce unește copiii foarte săraci cu copiii foarte bogați este posibilitatea ca părinții lor sau adulții care îi au în îngrijire să îi considere obiecte în proprietate și să se folosească de ei ca atare. Copiii săraci, sub deviza „pentru binele familiei”, pot deveni mână de lucru, obiecte sexuale, marfă pentru părinții fără copii din alte țări. Copiii bogați pot deveni obiecte sociale, însemne ale puterii și poziției părinților lor, și atunci sunt expuși în vitrine, scoși la concursuri, obligați să transforme în realitate visele neîmplinite ale vieților părinților lor.

Nu este ușor de înțeles ce înseamnă respectarea drepturilor copiilor pentru că nu este ușor să respecti drepturile copilului și în același timp să lucrezi cu el pentru ca să deprindă disciplina muncii, un comportament activ și pro-social, abilități de relație în societate, lucruri fără de care nu are șanse de a deveni un adult care își poate îndeplini aspirațiile.

Un studiu preliminar efectuat în 3 licee din țară pentru crearea programului de educație civică și juridică în 1997 arată că un procent de 80% din copiii intervievați sunt confrunțați cu violența în familie. Nu discutăm mijloacele de coerciție practicate de părinți. Nu este o meserie ușoară să fii părinte. Precizăm că experiența din țări cu tradiție democratică oferă numeroase metode de educație a copiilor non-violente și cu eficiență ridicată.

Dar nici un instrument teoretic sau practic nu va funcționa dacă viitorul părinte nu încearcă să se gândească: „voi avea de crescut un om” și nu „o să am încă o gură de hrănit”.

Foarte multe cariere infracționale încep în minorat printr-o perioadă de detenție într-un centru de reeducare. Pedepsele aplicate minorului pentru încălcarea legii și felul în care adulții se comportă cu minorul de-a lungul perioadei critice sunt vitale pentru dezvoltarea sa ulterioară. Protecția drepturilor minorului care a încălcat legea este prin definiție o sarcină deosebit de dificilă căreia părintele singur nu-i poate face față. Iar instituțiile abilitate să protejeze copilul în România nu sunt obligate să apere drepturile copilului care a comis sau se presupune că ar fi comis o infracțiune. Copilul minor aflat într-o asemenea situație nu este încurajat sau sprijinit să solicite să fie tratat cu respect și să-i fie respectate drepturile. Și, în sfârșit, nu numai adulții împărtășesc convingerea românească ce ne spune că copilul este proprietatea absolută a adultului, ci și copilul însuși. Există multe părți bune ale acestei dependențe oarbe: dacă va fi cuminte copilul va avea tot ce-i trebuie, dacă va suporta bătaia unui adult - proprietarul său - acela îl va apăra de bătaia oricărui alt adult, dacă va răbda suficient, într-o zi va fi moștenitor și atunci se va răzbuna la rândul lui pe alți copii, și - paradoxal - nu el, minorul, este răspunzător pentru faptele lui, ci adultul, căci minorul, fiind un obiect, când nu respectă regula doar se revoltă, dar nu iese, de fapt, în realitate, niciodată de sub autoritatea adultului, și astfel, pentru că are mereu autoritatea supremă, adultul este singurul care are responsabilitate.

Încercarea de a schimba ceva din starea de lucruri la acest nivel este grea dar vitală pentru dezvoltarea unei societăți mai sănătoase. Extrem de mulți copii, indiferent de tipul de familie din care provin, ajung în arestul poliției, și nu folosește nimănui ca doar cei care sunt din familii sărace să fie condamnați.

Scop

Promovarea respectării drepturilor copilului.

Obiective

1. Îmbunătățirea legislației referitoare la copii.
2. Îmbunătățirea instrumentelor de protecție a drepturilor copiilor.
3. Educația adulților pentru drepturile copiilor.

Arii de probleme

A. CUM, SĂ RESPECTĂ DREPTURILE COPILULUI?

Ideea că un cetățean de 5 ani poate avea drepturi care trebuie respectate de adulți, fie că sunt părinții lui sau nu, ba chiar mai ales dacă sunt părinții lui, poate părea o idee bizară multor adulți din lumea largă. Cum adică, să aibă drepturi, dacă el nici nu știe pe ce lume este? Ne face plăcere să revenim la o temă lansată în introducerea CD-ului și să o dezvoltăm puțin.

Ce anume este respectabil într-un om și, mai departe, ce anume este respectabil într-un copil de 5 ani, într-o femeie, într-un țigan, într-un evreu, într-un negru, într-o prostituată, într-un profesor universitar, într-un judecător, într-un președinte de țară, într-un preot..... Lista este lungă.

Poate că nu ar fi lipsit de interes să ne uităm ce spune limba române despre noțiunea de respect.

respect: atitudine sau sentiment de stimă, de considerație sau de prețuire deosebită față de cineva sau de ceva; deferență, venerație;

Dacă analizăm definiția deducem câteva lucruri: respectăm ceva, o valoare pe care o stabilește grupul din care facem parte, la un anumit moment dat al dezvoltării sale. Respectul este sinonim cu stima, considerația sau prețuirea deosebită, ceea ce are înțelesul că acel om, subiectul respectului, face ceva pentru ca să merite respect, dovedește prin ceva că este demn de respect. De asemenea, respectul poate fi dobândit sau pierdut, el se merită, se câștigă, se impune. Pare să aibă o legătură cu puterea, cu lupta sau cu o poziție deosebită în grup. Respectabilitatea este o marcă a unei diferențe pozitive între mai mulți și unul, este ceva cu care se iese în evidență.

Tot DEX ne spune despre a respecta că înseamnă 1. A simți și a manifesta respect față de cineva sau ceva; ... 2. A nu se abate de la un contract, o lege, un angajament. Acest al doilea sens se apropie de o idee care pătrunde greu într-o societate bazată pe putere și moștenind convingeri totalitariste, ca a noastră, anume ideea că simpla calitate de om este respectabilă.

Că oricine oricât de jos pe scara socială s-ar naște, oricât de defavorizat sau în afara ordinii sociale cunoscute, trebuie să fie respectat ca ființă umană. Și că acesta este un drept care nu-i poate fi retras de societate orice s-ar întâmpla. Și că asta înseamnă normalitate, apartenență la lumea modernă, și înseamnă progres, un progres de care ne dorim să ne bucurăm cu toți. Inclusiv copilul de 5 ani.

B. LEGISLAȚIA

Trimitem la materialul din altele copilul delincvent, care aduce argumente în favoarea opiniei noastre că legislația românească nu creează premisele unei protecții reale a copilului.

C. INSTITUȚIONALIZAREA

Instituționalizarea este folosită excesiv în România deși are efecte distrugătoare asupra dezvoltării copilului. Nu există o singură explicație a acestei stări de fapt. Situația instituționalizării copilului delincvent este prezentată în mat. de sus.

D. EDUCAȚIA ADULȚILOR

Proiecte

2.3.1. Asistență pentru reintegrare

01.09.1995 – 31.08.1996

Finanțator: Comunitatea Europeană – Programul Phare pentru Democrație

2.3.2. Program de asistență a persoanelor private de libertate

31.09.1996 – 31.08.1997

Finanțator: Comunitatea Europeană – Programul Phare LIEN

2.3.3. Educația – o alternativă la detenție

01.03.1998 – 31.05.1999

Finanțator: Comunitatea Europeană – Programul Phare pentru Democrație și Charity Know How

2.3.4. Proiect de aplicare a unor elemente de probațiune

01.12.1998 – 31.11.1999

Finanțator: Fundația pentru o Societate Deschisă și Comitetul Helsinki din Olanda

2.3.5. Introducerea Probațiunii în București, România
septembrie 2000 – aprilie 2004
Finanțator: Ministerul Afacerilor Externe Olanda

2.4 Programe de asistență și educație în penitenciare

PROGRAMUL DE ASISTENȚĂ A PERSOANELOR TEMPORAR PRIVATE DE LIBERTATE

De ce ?

După 90, când sistemul penitenciar s-a deschis foarte mult în sensul că instituția poate fi vizitată de organizații pentru drepturile omului, organizații umanitare, reprezentanți ai cultelor, etc., sistemul a cerut ajutorul altor instituții sau organizații pentru rezolvarea unor nevoi interne: lipsa de medicamente, cazarmament, săpun, detergent, spațiu de cazare. Observăm că toate aceste nevoi au un singur răspuns: banii. Pe de altă parte, odată cu deschiderea către societate, s-a pus problema că în pușcăriile din România nu sunt respectate drepturile omului și astfel instituția a devenit obiectul monitorizării din partea diverselor organisme abilitate. Contextul în care activitățile se desfășoară sunt acelea ale unei tranziții delicate a sistemului de la statutul de instrument de reprimare al statului față de cetățeni, la statutul de sistem în folosul societății a cărui funcție în prezent nu este foarte bine definită. Cel puțin aceasta este concluzia noastră ca organizația a drepturilor omului care lucrează în sistem de 5 ani.

A respecta drepturile unui om care a decăzut din o parte din drepturile sale este o chestiune dificilă. Mai există și un alt aspect: dacă pedeapsa constă în pierderea libertății sau în tratamente degradante în închisoare. Poate că cetățeanul obișnuit aflat în stare de libertate nu are imaginea reală despre ceea ce înseamnă pedeapsa cu închisoarea. Reprezentarea pușcăriei în zilele noastre în general este dominată de imaginea gratiilor, a camerelor de deținere care văzute „în vizită” seamănă cu camere de spital, cu excepția culorii sau cu camerele de cazarmă cu excepția vizorului de la ușă. A doua dominantă este cea a violului homosexual și a bătăilor. Dar viața de pușcărie reală se află în spațiul foarte mare dintre aceste două extreme, ea este făcută din nevoia de a sta cu cineva de vorbă, nevoia de a da un telefon, de a vorbi cu cineva din afară, nevoia de a merge în afara celulei un anumit timp pe zi, medicul, vizita, ieșitul la muncă, ieșitul la biserică. Viața socială a individului nu se întrerupe în pușcărie ci continuă sub o altă formă. O formă în care niciuna din nevoile normale ale omului nu se poate satisface fără să fie gardianul de față sau fără ca acesta să aibă dreptul să fie de față oricând. Pentru orice mișcare în penitenciar, de la o cameră la alta, de la o secție la alta, la medic, la club, la vizită, la telefon, deținutul trebuie să fie însoțit de un subofițer supraveghetor. Acesta este punctul

sensibil al întregii vieți de pușcărie. Teoretic, subofițerul este paznicul deținutului, într-o poziție de putere. În realitate, el trebuie să supravegheze orice mișcare a deținutului. Atunci când deținutul bate în ușă pentru că are nevoie de ceva, supraveghetorul trebuie să se ducă să vadă despre ce este vorba. Pe o secție de 200 sau 300 de oameni cu doar 3 sau 4 supraveghetori e simplu ca supraveghetorii să devină „victimele” deținuților. Deținuții se pot folosi de acest „trebuie să răspundă” și să îl facă pe subofițer să se simtă un servitor. Bineînțeles că există soluția simplă în care subofițerul nu mai răspunde și deținutul poate să bată în ușă până se plictisește și mai există soluția ca deținutul să găsească alte căi de a-l convinge pe supraveghetor să vină când este chemat. Aici este punctul în care intră în joc psihologii, asistenții sociali, o parte din juriști, în general toți oamenii care luptă pentru respectarea drepturilor omului. Teoria spune și practica arată că un regim dur de penitenciar este sursa creșterii agresivității infractorilor, a celor care au fost supuși la acest tratament.

În prezent în penitenciare nu se duce o politică de duritate intenționată a tratamentului dar este de la sine înțeleasă duritatea care vine ca o consecință a trecutului și a condițiilor actuale. Suntem prea săraci ca să ne permitem să producem infractori. Trebuie însă discutat deschis, clar și cu multe persoane care au cunoștință de problemă și definit ce vrem de la pușcărie. Vrem ca ea să fie o fabrică de hoți, o lăsam așa cum e. Vrem să contribuie la scăderea infraționalității, probabil că trebuie să găsim căi de a schimba sistemul folosindu-ne și de experiența altora.

Scop

Resocializarea deținuților și monitorizarea respectării drepturilor omului ca parte a resocializării.

Obiective

- crearea de programe de suport pentru reintegrarea socială după detenție;
- crearea de programe de reeducare în penitenciare;
- pregătirea complementară a cadrelor.

Arii de probleme

A. COLABORATORII EXTERNI

Prin colaboratori externi înțelegem acele persoane angajate de organizații non-guvernamentale care desfășoară activități în penitenciar cu deținuții sau cadrele în cadrul unor programe. De asemenea persoane angajate de alte instituții ale statului și care desfășoară activități cu deținuții sau personalul penitenciar. În această categorie intră profesorii care predau în cadrul programului școlar în penitenciarele pentru adulți și preoții care oficiază în capelele penitenciarelor care nu au un preot angajat în sistem.

Sistemul penitenciar a fost una dintre instituțiile de stat cele mai deschise colaborării cu societatea civilă încă de la începutul anilor 90. Această atitudine pozitivă s-a reflectat atât în numărul mare de proiecte și programe desfășurate în penitenciare cât și în rezultatele obținute, Direcția Generală a Penitenciarelor având un rol primordial în preluarea de către lucrătorii din sistem a diverselor experiențe create în colaborare cu specialiștii din afara sistemului.

De ce spunem că există o problemă, dacă aceasta este situația?

Problema constă în diferența foarte mare de structură între penitenciar și restul lumii. Privarea de libertate nu se poate realiza în mod obiectiv altfel decât prin crearea unui set de reguli stricte de organizare a spațiului în scopul de a reține forțat indivizi izolați sau în grup în încăperi închise și de a-i supraveghea atunci când circulă în perimetrul destinat detenției astfel încât să fie imposibilă evadarea din instituția penitenciară. Această caracteristică de bază a mediului penitenciar are câteva consecințe care s-au simțit puternic în activitatea noastră de „colaboratori externi”:

1. toate mișcările se desfășoară lent, atât mișcările fizice datorită traseelor unice și obligatorii și a verificărilor, cât și mișcările de informație: hârtiile care trebuie aprobate urmează un traseu obligatoriu și numai anumite cadre au acces la anumite tipuri de informație; de asemenea, nu există legătură telefonică directă din spațiul de detenție cu exteriorul, cu alte cuvinte nu se poate vorbi din oraș cu un membru din personal aflat în clădirile în care se află cazați deținuții
2. datorită sistemului militarizat inițiativa personală este practic imposibilă pentru membrii personalului care nu sunt investiți cu responsabilitatea de șef, iar dreptul la inițiativă se reduce proporțional cu poziția pe scară ierarhică a șefului respectiv; aceasta duce la situația paradoxală în care deciziile în privința unor activități de colaborare ar trebui să fie luate de persoane care nu ar avea competență în domeniu;
3. informația se află într-o rețea de manipulare bazată pe crearea, punerea în circulație și susținerea de informație falsă alături de cea adevărată: zvonuri;

Colaboratorii externi trebuie să studieze situația și să se adapteze pentru a desfășura programe de lungă durată. În același timp fac eforturi să evite de a se integra categoriei profesionale de personal de penitenciar.

B. EDUCAȚIA ÎN TRANZIȚIE

În cazul compartimentului sau departamentului sau direcției care are ca obiect educația deținuților și care s-a denumit în multe feluri din 1990 până în prezent, definiția tranziției este simplă: trecerea de la educația deținuților conform ideologiei partidului comunist la o educație pentru reintegrare socială. Piedicile majore aflate în calea celor care lucrează în domeniul educației deținuților - din experiența noastră - sunt:

1. criza de valori a societății în care ar trebui să se reintegreze deținutul după liberare;
2. lipsa de experiență metodologică atât înăuntrul cât și în afara sistemului;
3. lipsa de personal;
4. deprecierea absolută la care a ajuns reeducarea în ochii întregului personal din penitenciar.

În acest context s-au desfășurat programe fie de origine autohtonă, fie adaptând metodologiile folosite în țări cu tradiție în domeniu. Programele desfășurate de GRADO au urmărit să-și atingă obiectivele angajate dar și să contribuie la găsirea unor soluții aplicabile în practică în realitatea din România. În același timp programele GRADO au promovat tineri de profesii cu un statut nou și foarte legat de tranziție: asistent social, sociolog, psiholog.

Proiecte

- 2.4.1. Robinson și oaspeții săi
01.08.1995 – 01.06.1996
Finanțator: Ministerul de Externe al Regatului Olandei
- 2.4.2. Program de asistență pentru persoanele private de libertate
01.09.1996 – 31.08.1997
Finanțator. Comunitatea Europeană – Programul Phare LIEN
- 2.4.3. Programul de asistență în penitenciare și după eliberare prin metode clasice și alternative
01.03.1997 – 30.10.1997
Finanțator. Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile
- 2.4.4. Teatrul ca reabilitare
15.01.1999 – 15.01.2000
Finanțator: Fundația pentru o Societate Deschisă
- 2.4.5. Comunitatea terapeutică „Descătușarea”
01.12.1999 – 30.11.2000
Finanțator: Fundația pentru o Societate Deschisă
- 2.4.6. Comunitatea terapeutică „Descătușarea” – prelungire
30.11.2000 – 20016
- 2.4.7. Program de educație alternativă pentru minorii aflați în detenție
decembrie 2003 – august 2004
Finanțator: Uniunea Europeană prin Programul Phare

3. EDUCAȚIA ȘI PROMOVAREA DREPTURILOR OMULUI

3.1 Programe de educație pentru democrație în școli și licee

De ce?

Auzi mereu critici la adresa tinerei generații, apoi a școlii, și în sfârșit, a societății în general; mulți sunt nemulțumiți; ceva nu merge bine în anii de gimnaziu și de liceu, multe schimbări, multe lucruri neclare și puține răspunsuri despre viitor; foarte des, în viața de zi cu zi, soluția este „scapă cine poate”;

Dar este asta într-adevăr o soluție bună?

Este eficientă, dar oare ce efecte are pe termen lung?

ONG - urile încearcă să găsească alte răspunsuri. Un exemplu este programul creat și dezvoltat de noi între 1996- 2000. Programul s-a născut din experiența membrilor organizației noastre în lucrul cu tinerii ajunși în situații de criză în fața autorităților. Printre cauzele acestor situații sunt:

- lipsa de informare în special a tinerilor în legătură cu drepturile și obligațiile lor,
- lipsa de interes și lipsa de încredere în structurile create de adulți.

GRADO a creat primul program de educație civică și juridică în școli în 1997, materializat într-un caiet al elevului care conține informații în special cu caracter juridic și un ghid pentru profesori.

Scop

Educarea tinerilor în domeniile civic și juridic.

Obiective

- elaborarea unui manual de educație civică și juridică pentru elevii de liceu;
- pregătirea unui grup de profesori care să utilizeze acest manual;
- preluarea manualului de către instituțiile abilitate și utilizarea sa în procesul educațional.

Arii de probleme

A. INFORMARE/VS/FORMARE

Când spunem învățământ informativ ne referim la învățământul care urmărește ca elevii să posede a anumită cantitate de informație într-un anumit număr de domenii hotărâte de adulți specialiști. Acest stil de învățământ dezvoltă capacitatea de a memora a elevilor. Când spunem învățământ formativ ne referim la învățământul care urmărește să formeze

B. LIMITELE AUTORITĂȚII ADULȚILOR

Atunci când lucrezi cu copiii este important să admiți următoarele probleme simple: tinerii în adolescență sunt idealști, cinici, se plictisesc ușor, secretoși, conduși de nevoia de a se simți liberi, autonomi, dependenți, egoiști.

Toate aceste înseamnă că ei nu sunt tineri adulți ci doar tineri, adică adolescenți. Ceea ce, de asemenea, înseamnă că ei respectă:

- să li se acorde putere
- oamenii să le vorbească direct și deschis
- comunicarea cinstită
- abilitatea de a-i asculta și de a le asculta problemele adevărate.

Adolescenții identifică foarte repede o minciună și atunci închid orice canale de comunicare. Sunt foarte sensibili la insulte și limbajul folosit cu ei trebuie să fie clar. Sunt sau se pot simți foarte ușor insultați și aceasta îi face de asemeni să închidă canalele de

comunicare. În timp ce se bazează pe faptul că adulții vor rămâne neschimbați, pe faptul că mama și tata vor rămâne la fel, nu vor divorța, etc, au un resentiment foarte puternic față de orice încercare de a ajunge la ei prin autoritate. Aceasta vine din nevoia biologică urgentă de diferențiere sau de autonomie.

La această vârstă copiii nu sunt lăsați să-și asume responsabilități, iar cel mai adesea în continuare nu sunt ascultați. Un alt fenomen se petrece, adesea crucial pentru dezvoltarea ulterioară a tânărului: procesul normal de desprindere de umbrela adulților nu este înțeles întotdeauna și manifestări normale de nesupunere față de adulți sunt pedepsite ca un comportament pre-infracțional; această atitudine jignitoare a adulților determină adesea printr-un proces normal de opoziție dezvoltarea unui comportament infracțional autentic.

Copiii din familii cu probleme sociale majore sau aflați în instituții de ocrotire și care sunt incluși în procesul de învățământ nu beneficiază de educația din familie, cea care este principala responsabilă pentru o dezvoltare armonioasă a deprinderilor de socializare și pentru starea de protecție necesară copilului pentru o dezvoltare optimă, fără traume. Aceștia sunt și mai expuși autorității excesive a adulților care trebuie să se relaționeze cu ei pentru că sunt angajații unei instituții.

C. EDUCAȚIE PRIN MIJLOACE ALTERNATIVE

Prin mijloace alternative înțelegem toate tehnicile care oferă elevilor și profesorilor instrumente de educație diferite de cele tradiționale - cărți, caiete, scris la tablă, lecții din manual - atunci când aceste metode tradiționale nu se dovedesc a fi eficiente. În marea lor majoritate metodele alternative se subscriu ariei artelor: desen, literatură (crearea de povești) și teatru.

Dificultățile întâmpinate în practică de cei care încearcă să utilizeze pe scară largă și să impună aceste metode sunt legate de o înțelegere incorectă a rolului artei în educație. Sursa primordială este confuzia între educația pentru a deveni artist sau un consumator de artă bine pregătit și educația prin artă pentru a deveni un adult echilibrat. Artele în acest din urmă caz oferă instrumente care înlocuiesc planurile de lecții sau exercițiile scrise în cărți și caiete. Pentru mai multe detalii puteți consulta educația prin teatru

Proiecte

- 3.1.1. Programul de promovare a respectului față de principiile ordinii democratice
01.09.1996 – 30.06.1997
Finanțator: Comunitatea Europeană, Fundația Soros
- 3.1.2. Educație în spiritul respectului față de democrație
01.09.1997 – 31.08.1998
Finanțator: Comunitatea Europeană – Programul Phare pentru Democrație și Fundația pentru o Societate Deschisă
- 3.1.3. Nouă cine ne apără drepturile?
15.08.1999 – 15.06.2000
Finanțator: Înaltul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați, Ambasada Regală a Olandei la București

3.2 Programe de educație comunitară

Cele două proiecte de educație civică și juridică în licee desfășurate de GRADO în anii 1996/1997 și 1997/1998 au adus colectivului care lucrează și organizației:

- diagnosticul mentalităților profesori/vs/elevi în sistemul de învățământ înainte de reformă;
- o listă de probleme grave ale învățământului pre-universitar în rezolvarea cărora societatea civilă trebuie să se implice;
- o radiografie a metodelor de educație pe care le folosește sistemul, metode în proporție de 95% inadecvate așteptărilor/nevoilor unei societăți democratice și concurențiale;
- diagnosticul/premisele transformării crizei obișnuite a adolescenței într-o stare de criză dominată de consum de droguri, creșterea agresivității și infraționalității, incapacitate de control din partea adulților a influențelor care se exercită asupra copiilor.

Una dintre obsesiile sistemului este faptul că profesorul este, în realitate, singurul factor care își asumă responsabilitatea educării tinerilor. Un chestionar aplicat unui grup de profesori care au colaborat în al doilea proiect de educație arată că toți profesorii sunt conștienți că părinții lasă responsabilitatea educației tinerilor pe umerii școlii și apreciază că acest lucru le este în general de prea puțin ajutor.

Pe de altă parte, cu ocazia unui seminar pe teme legate de reforma în învățământ desfășurat la București la mijlocul lunii mai 1999, cu inspectorii școlari din toate județele am constatat că în școli foarte puțină lume știe ce este acela un ONG, ce expertiză și ce posibilități de colaborare are și cu atât mai puțin la ce să se aștepte din partea sectorului non-guvernamental.

Oferta GRADO către școală, ofertă care se bazează pe colaborarea cu școala și pe un dialog care durează deja de doi ani, este aceea de a crea o comunitate școlară.

Dediniția comunității școlare

Este o structură educațională în care exponenții tuturor factorilor de educație naturali ai individului la vârste tinere, acești factori fiind profesorii, părinții, diverse grupuri de adulți: vecini, artiști, sportivi, grupurile de prieteni și reprezentanți ai diverselor autorități, acționează concomitent, conjugat și controlat în scopul obținerii unui individ armonios.

Cum a apărut ideea –

Perioada în care lucram cu drogurile și minorii infractori.

A fost ceva și cu profesorii.

De la lucrul cu polițiștii în licee, youth pannels, și de la două cazuri în care polițiștii s-au întâlnit și cu părinții; am avut cazuri cu probleme în familie care ar fi avut nevoie de asistență și consiliere socială.

Este nevoie de un minim de siguranță fizică pentru ca să poți educa pe cineva, și ai nevoie de afecțiune, de o structură minimă de sursă de afecțiune care să-ți dea un minim de siguranță psihică.

Și ne-am gândit la lucrul cu familia și la posibilitatea de a transforma școala într-un grup cordial.

Am văzut cum educația de acasă, cea răspunzătoare de dezvoltarea abilităților sociale ale copiilor, cel puțin până acum la noi în România, este de multe ori un spațiu gol, responsabilitatea pentru asta fiind aruncată de la părinte la profesor și școală și invers.

Așa ajung copiii să nu aibă noțiunea de responsabilitate, ajung să fie doar executanți.

Nevoia de metode de educație alternativă a fost clară; de altfel în acest sens a fost grăitor rezultatul lucrului la clase în proiectele de educație civică desfășurate între 1996-1998.

Scop

Să realizeze un sistem complex și armonios de metode educaționale în care responsabilitățile să fie echilibrat împărțite între școală, părinți și instituțiile comunitare.

Obiective

1. Să formeze reprezentanți ai școlii, părinților și instituțiilor comunitare care să se implice în sistemul educațional comunitar;

2. Să contribuie la conectarea metodelor de educație alternativă la reforma sistemului de educație școlară;

3. Crearea modelului de comunitate școlară adaptat la condițiile din România.

Arii de probleme

A. TRADIȚIA COMUNITĂȚII: COMUNIST vs COMUNITAR

Dacă citim definițiile comunității în manuale editate în străinătate vom găsi foarte multe lucruri care ne dau reacții adverse pentru că ne amintesc de frazeologia comunistă și pentru că aduc în discuție acea parte din viața noastră asupra căreia avem responsabilități în comun cu „vecinii” noștri.

O scurtă radiografie a tradiției lucrului în comun pentru altcineva decât pentru tine și pentru familia ta parentală ne va explica de ce este atât de greu în prezent să se desfășoare activități comunitare și în special în București.

Au fost ședințe cu lideri de partid, nu cu lideri comunitari, aleși pentru merite de propagandiști „gospodari”, astfel problema apărută într-o comunitate se rezolva pe baza directivelor de partid.

Valoarea de alegere a propagandiștilor era dosarul bun și capacitatea de a se supune, de a respecta ordinea partidului.

Acele valori ale relațiilor umane și ale persoanei care erau în documentele de partid sunt compromise pentru că ne amintesc de partidul comunist.

Existau niște noțiuni de genul bărbatul e egal cu femeia, fraternitate. Noțiunile pozitive și de dorit într-o comunitate umană s-au compromis devenind instrumente de exploatare a minții omului.

Ceva normal precum dezăpezirea din jurul propriei locuințe s-a compromis.

În ultimii ani de comunism dacă erau mai mult de trei persoane pe stradă milițienii cereau buletinul.

Se dădea curs tuturor reclamațiilor anonime și imediat se lua o atitudine, de multe ori în forță. Nu exista nici o comunitate, nici o reacție a comunității.

Toate reclamațiile erau verificate de securitate și nu puteai fi sigur dacă va fi o pedeapsă, ce fel de pedeapsă, pentru că securitatea impunea tăcere. Nu se dădeau răspunsuri la astfel de probleme.

Lipsa de coerență în aplicarea unor reguli spre exemplu legat de consecințele suportate de cineva pentru faptul că aveau dosar prost, erau persoane care aveau probleme la dosar și totuși erau lăsate să plece în străinătate.

Valori compromise, reguli compromise.

B. COMUNICAREA

Mesajele nu sunt clar formulate, metalimbajul este mai puternic decât limbajul. Mesajul la emitere nu se verifică cu cel de la receptare. Nu există feedback. Absența totală a comunicării. Funcționarea emoțională a fiecăruia.

Proiecte

3.2.1. Comunitatea școlară în cartierele de beton – Grupul Industrial Octav Onicescu
decembrie 1998 – iunie 1999

Finanțator: Comunitatea Europeană – Programul Phare pentru Democrație

3.2.2. Comunitatea școlară – Școala Generală 102
februarie 2000 – noiembrie 2000 (28.02.2001)

Finanțator: Programul Phare pentru Democrație

3.2.3. Adolescenți pentru schimbare – Grupul Școlar Electronica Industrială
octombrie 2001 – septembrie 2002

Finanțator: Comunitatea Europeană - Programul de Tineret

3.2.4. Biroul de Consiliere pentru cetățeni sector 6
iulie 2002 – septembrie 2003

Finanțator: Uniunea Europeană prin Programul Phare
noiembrie 2003 – iulie 2004

Finanțator: Uniunea Europeană prin Programul Phare
octombrie - decembrie 2004

mai – decembrie 2005

ianuarie – martie 2006

Finanțator: Primăria Sector 6

3.3 Programe de educație pentru adulți

Lumea în care trăim, pe care ne-o amintim și pe care ne-o imaginăm este lumea dominată de adulți. Definiția empirică a adultului: un individ cu vârsta de peste 20 de ani care știe ce vrea, știe o meserie, își asumă responsabilități, are răspunsuri la întrebări, înțelege rostul existenței, respectă regulile sau dacă nu respectă regulile știe de ce, are familie, are copii, votează, face revoluție, iese în stradă. Lumea acestor adulți este stabilă, fixată în repere solide și copiii sunt crescuți pentru ca să devină adulți de aceeași calitate ca și părinții lor.

Împărtășim, ca adulți, câteva povești majore, povești care stabilesc adevărul așa cum TREBUIE SĂ FIE. Figuri legendare populează universul exprimat prin producțiile de succes comercial ale diverselor forme de artă, film, muzică, dans: bărbatul-om-de-stat-stâlpul-unei-familii-perfecte-care-merge-în-fiecare-duminică-la-biserică, femeia-mamă-gospodină-soție-perfectă-care-stă-alături-de-soțul-ei-și-se-sacrifică-pentru-copii, omul-de-afaceri-care-a-câștigat-averea-prin-muncă-cinstită, bărbatul-singur-în-slujba-justiției-care-își-dă-viața-pentru-concetățeni, generalul-necruțător-cu-dușmanul-care-iubește-animalele-și-copiii, femeia-director-de-firmă-mamă-de-familie-și-soție-devotată, omul-bogat-care-a-fost-sărac-și-care-este-cinstit-și-fericit.

Aceste legende sunt adaptări contemporane ale eroilor adulți de altă dată și noi astăzi nu SUNTEM adulți ci, mai degrabă JUCĂM ROLURI de adulți. Sau este de datoria noastră să le jucăm și nu știm când și dacă ne ridicăm la standardele de calitate impuse de povești. Ceea ce înseamnă că ar putea fi o diferență între CEEA CE SUNTEM și CEEA CE PRETINDEM FAȚĂ DE ALȚII CĂ SUNTEM.

În spatele rolului de adult fiecare dintre noi știe că se află o multitudine de lucruri surprinzătoare care nu au nimic de-a face cu ceea ce TREBUIE să faci și care-ți amărăsc existența. Întrebări de tipul: cine face regulile, cine impune valorile, de unde știm ce e bine și ce e rău, unde ne ascundem când nu mai putem face față, cine ne va pedepsi, și cel care ne va pedepsi este într-adevăr mai bun decât noi? Există o școală unde înveți să fii adult și până la ce vârstă poți urma cursurile acelei școli?

Definiție

Educația pentru adulți este formativă, continuă și paralelă cu alte forme de educație informativă. Are ca scop perfecționarea abilităților existente și/sau dobândirea altora noi precum și asimilarea unor sisteme de valori care s-au dovedit performante social și punerea lor în practică. Angajarea în procesul de educație se face numai la cererea persoanei sau a grupului.

Scop

Însușirea de către adulți a unor cunoștințe legate de sistemul de valori promovat de societățile democratice, stimularea dezvoltării personale continue și conștientă și formarea unor abilități sociale noi care să facă legătura armonioasă între sistemul de valori democratice și valorile personale dezvoltate de-a lungul procesului de educație.

Obiective

- informarea cât mai corectă și mai amplă asupra drepturilor omului în general, asupra drepturilor diverselor categorii de membri ai societății și asupra valorilor fundamentale promovate de societățile democratice.
- practicarea unor modele democratice de relaționare socială.
- adaptarea tehnicilor de educație a adulților importate din alte țări cu tradiție democratică.

Arii de probleme

A. ADULȚII AU ÎNTOTDEAUNA DREPTATE

Este foarte greu să predai adulților comportamente noi, morală, etică și norme de relaționare socială. Cu alte cuvinte este foarte greu să-i formezi altfel decât cum au fost formați. Adulții care sunt angajați în relații de familie și au copii nu mai sunt foarte permeabili la educație. Ei au rezolvat probleme cruciale de existență căci au asigurat supraviețuirea lor și a altor persoane care depind de ei și cred cu fermitate că soluțiile lor de viață, valorile lor, ce e bine să se facă și ce nu, convingerile lor fundamentale, sunt foarte bune, imbatabile. Ei știu ce e realitatea pentru că au experiență, au văzut cum e în practică, așa că nu-i mai poți duce cu teorii și mai ales cu teorii aduse din țări străine. Adulții care au funcții publice și/sau de conducere cu atât mai mult au convingerea că realitatea este așa cum spun ei că este și sunt de acord cu faptul că alții să se schimbe conform credințelor lor dar nu sunt de acord ca ei să se schimbe conform credințelor altora. Adulții profesori, care deci au funcția de educator și responsabilitatea de a forma alți adulți sunt în cea mai mare măsură rezistenți la procese de formare întrucât a le accepta și a se implica ar însemna să accepte că ceea ce predau ei tinerilor și copiilor - adică viitorilor adulți - nu este informație validă. Ei sunt formați și sunt pietre de hotar în educația altora, și pentru ei este acceptabil doar să fie implicați în programe de informare la cel mai înalt nivel, singurul la care ar fi de înțeles să nu fie încă pregătiți.

Această rezervă este normală deoarece orice adult cu responsabilitatea propriei sale existențe și a altora are nevoie de valori ferme pentru ca să poată supraviețui și o valoare vitală este aceea a statutului în grup.

B. CU TOATE CĂ

Cu toate că nu ne-am propus să scriem în aceste pagini concluziile experienței noastre de 5 ani de lucru în programe de asistare, promovare și educație pentru drepturile omului, facem aici o excepție de la regulă întrucât considerăm că rezistența adulților din România la modele alternative de existență este nu doar îngrijorătoare ci periculoasă. A nu accepta că se poate și altfel decât știi tu este periculos pentru un popor a cărui istorie de ultimi 80 de ani a înregistrat trei opțiuni pentru dictatură. Oricât de logică ar fi în context această opțiune.

Precizăm că aceste considerații dure și triste despre rezistența la educație formativă a adulților se bazează pe experiența de a fi fost în repetate rânduri refuzați de către profesorii din sistemul de învățământ din România, indiferent de c.v.-ul și prestigiul profesorului străin pe care îl aveam invitat în program.

Înainte de a refuza celelalte variante, trebuie să te informezi și să înțelegi în ce constau celelalte variante.

C. EDUCAȚIA NE-INSTIȚUȚIONALIZATĂ

Orice formă de educație care nu are profesori – la - catedră, teme și penalități pentru ne-efectuarea temelor, note și premii pentru notele cele mai mari, este o formă de educație foarte greu de practicat deoarece presupune o pre-existentă disciplină interioară, disciplină a lucrului cu sine, disciplină a felului de a munci și seriozitate în fața responsabilităților. De aceea în programele de educație a adulților este recomandabil ca beneficiul personal să fie foarte clar și să justifice efortul de implicare solicitat.

D. EDUCAȚIA ȘI OPINIA PUBLICĂ

Mecanismul democrației se bazează pe principiul majorității. Este adoptat ca regulă ceea ce este preferat de cei mai mulți. Pe această cale vedem cum uneori se impun dictaturi, atitudini extremiste, rasism, xenofobie, naționalism. Democrația găsește inacceptabilă manipularea. Cea mai mare responsabilitate în această linie de dezvoltare de situații revine mass-media. Există modalități de a prezenta ca acceptabil inacceptabilul sau ca revoltător normalul. Care sunt căile de apărare ale cetățeanului în fața acestei manipulări? Cum poți alege un set de valori? Cum poți să spui că ești responsabil pentru ceea ce alegi?

Manualele unice verificate de oameni de partid ne-au obișnuit cu ideea că există un singur adevăr. Realitatea este alcătuită din adevăruri multiple și este sarcina fiecăruia dintre noi să găsească modalități de a alege adevărul compatibil cu timpul, locul și nevoia concrete într-un moment dat. Dar este datoria instituțiilor statului: școală, instituții culturale, este datoria mass-media și este datoria personalităților naționale să asigure în mod egal accesul tuturor cetățenilor la informația corectă și ne-trunchiată.

Proiecte

3.3.1. Cutia Pandorei

15.03.1998 – 30.06.1999

Finanțator: Programul Phare pentru Democrație

3.3.2. Cutia Pandorei – Stop violența în familie

15.08.1999 – 15.02.2000

Finanțator: Fundația pentru o Societate Deschisă

În anul 2003 Adunarea Generală a membrilor asociației a votat modificarea obiectivelor pentru perioada **2000 – 2002**:

1. Implicarea GRADO în reforma penală;
2. Educația pentru democrație;
3. Apărarea persoanelor ale căror drepturi au fost încălcate;
4. Atragerea cetățenilor în activitățile asociației;

Structura de programe desfășurate de GRADO a fost și ea modificată astfel:

1. Resurse juridice pentru drepturile omului

- 1.1 Asistență juridică
- 1.2 Reforma penală

2. Asistența și monitorizarea drepturilor omului

- 2.1 Refugiați și repatriați
- 2.2 Protecția drepturilor femeii
- 2.3 Drepturile minorului
- 2.4 Penitenciare

3. Educația și promovarea drepturilor omului

- 3.1 Educația pentru democrație în școli și licee
- 3.2 Educația comunitară
- 3.3 Educația adulților

4. REZULTATE OBȚINUTE

Spectacolele de teatru cu și pentru deținuți la realizarea cărora GRADO a contribuit în parteneriat cu UNITER și Asociația Transcena au evoluat într-un festival de teatru organizat de Administrația Națională a Penitenciarelor și găzduit de un teatru profesionist.

La nivel instituțional GRADO s-a implicat în înființarea și dezvoltarea serviciilor de probațiune din România. Astfel GRADO în parteneriat cu Ministerul de Justiție a organizat 3 centre experimentale de probațiune în București, Județul Argeș și Județul Dâmbovița. A fost desfășurată activitatea de pregătire practică și teoretică a 171 specialiști în domeniu și a fost elaborat și tipărit primul manual al consilierului de reintegrare socială și supraveghere.

În domeniul legislației GRADO împreună cu alte organizații neguvernamentale a contribuit prin activitatea de advocacy la adoptarea Legii 217 /2003 privind prevenirea și combaterea violenței în familie.

În anul 2007 GRADO în parteneriat cu alte 9 ONG-uri active în domeniul violenței domestice au desfășurat o activitate de monitorizare a finanțărilor acordate de instituțiile publice de la bugetul local și/ sau central pentru sprijinirea activităților de prevenire și combatere a violenței în familie sau a serviciilor sociale destinate victimelor violenței în familie. Raportul de monitorizare a fost dat publicității și a fost transmis instituțiilor vizate.

În anul 2008 un alt proiect desfășurat în parteneriat cu 4 organizații a avut ca scop monitorizarea modului de aplicare a prevederilor articolelor 26 și 27 din Legea 275/2006. Raportul de monitorizare a fost trimis la toate instituțiile din țară și din străinătate cu atribuții în domeniu și a fost dat publicității.

GRADO a contribuit la îmbunătățirea imaginii organizațiilor neguvernamentale prin modul profesionist în care a desfășurat proiectele contractate. În cei 15 ani de activitate GRADO a devenit o organizație resursă pentru organizațiile nou înființate sau acele organizații ce au dorit să înceapă activități în domeniul penal și în special în lucrul cu infractorii.

Reprezentanții organizației au participat la evenimentele specifice societății civile: Forumul ONG, Gala Societății Civile. Activitate organizației a fost apreciată prin premiile primite: Premiul „Apărarea Drepturilor Omului” decernat la ediția 1 la Gala Premiilor Societății Civile, Gala Sector 6 oferită de Primăria sectorului 6 București din decembrie 2004.

Strategia organizației de a contribui la dezvoltarea sectorului ONG a inclus și implicarea organizației în înființarea de noi organizații neguvernamentale cu activități orientate către aceleași grupuri țintă. GRADO este membru fondator în 6 ONG-uri:

- Fundația Consiliul Român pentru Refugiați
- Asociația pentru Promovarea Siguranței în Comunitate din Botoșani
- Asociația Transcena
- Asociația Națională a Birourilor de Consiliere a Cetățenilor - ANBCC
- Federația Coaliția împotriva violenței
- Legea împotriva violenței domestice

Publicații realizate

- Studiu „Teatru ca terapie” publicat în „Terapie socială prin teatru – ghid de lucru în penitenciare” UNITER, 1996
- Caietul Elevului și Manualul Profesorului, 1998
- Studiul de opinie privind violența asupra femeii în familie - 1998
- Nouă cine ne ia apărarea? CD - 2000
- Prevenirea infraționalității și metode efective de lucru cu infractorii - 2001
- Manualul Consilierului de reintegrare socială și supraveghere - 2001
- Există violență domestică? – 2002
- Manualul Comunității Terapeutice - 2002

5. MĂRTURIILE COLABORATORILOR

" Am răspuns cu plăcere invitației GRADO de a marca prin câteva cuvinte aniversarea celor 15 de existență, din cel puțin 3 motive: primul - GRADO a apărut și apără drepturile omului, al doilea - GRADO a contribuit la dezvoltarea probațiunii în România, al treilea, aparent subiectiv, – înainte de a face pasul către administrație, GRADO a fost organizația care a contribuit la dezvoltarea mea ca specialist în domeniul probațiunii.

Am crezut și cred în continuare în rolul activ al organizațiilor neguvernamentale într-o societate democratică. GRADO a funcționat de-a lungul celor 15 ani ca un ceas deșteptător pentru cetățeni, pentru instituțiile publice, dar și pentru comunitate în ansamblul său. Această organizație a "trezit" cetățenii comunităților în care a activat, le-a reamintit că au drepturi și a fost alături de ei atunci când acestea le-au fost lezate.

Dar poate că cea mai consistentă și sustenabilă contribuție pe care GRADO a avut-o la nivelul comunității din România a fost cea privind introducerea probațiunii ca modalitate de executare neprivativă de libertate a sancțiunilor penale. Prin parteneriatul GRADO – Ministerul Justiției, în perioada 1998 – 2001, au fost puse bazele probațiunii în județele Argeș, Dâmbovița și în Municipiul București.

Acest parteneriat, între o instituție publică și o organizație neguvernamentală, a apărut ca fiind firesc în contextul în care prin infracțiune se produce o stare de dezechilibru la nivelul comunității și tot în comunitate are loc și executarea pedepsei de către condamnații aflați în supravegherea serviciilor de probațiune. Am avut privilegiul de a activa în cadrul GRADO în perioada în care căutam pârghiile necesare pentru ca probațiunea să își găsească locul meritat în cadrul sistemului judiciar și, în același timp, să fie acceptată în cadrul comunității ca un partener de încredere. Privind retrospectiv consider că misiunea noastră de atunci și-a atins obiectivele - probațiunea este în prezent o instituție clar definită în cadrul societății românești. Noile coduri (penal și de procedură penală), programate a intra în vigoare în următorii ani, trasează noi provocări parteneriatului dintre probațiune și organizațiile neguvernamentale care activează în zona justiției. Mizez în continuare pe spiritul critic, dar constructiv al organizației GRADO convinsă fiind că progresul unei societăți necesită atât consens cât și reflecții generate de diversitatea actorilor prezenți în cadrul său. "

Iuliana CĂRBUNARU
Director
Direcția de Probațiune
Ministerul Justiției

“În momente extrem de grele am avut șansa să fiu ajutat de GRADO. Am întâlnit oameni minunați , dispuși să-și sacrifice timpul și să-și folosească cunoștințele juridice pentru a descoperi adevărul și pentru ca eu să am parte de un proces cinstit în România unor ani în care încălcarea drepturilor omului era regula, nu exemplu.

În acei ani grei , opt mai exact , în care am fost acuzat de omor și apoi achitat , un mare merit pentru că nu mi-am pierdut mințile îl au cei de la GRADO, care m-au ajutat și m-au încurajat tot timpul.

Am fost șocat să cunosc în România acelor ani oameni dispuși să muncească pentru mine fără să-mi ceară ceva în schimb. Pentru ei conta doar faptul că aveam dreptate și că drepturile unui om fuseseră și erau în continuare încălcate de organele statului. Atunci, în acei ani alături de oamenii de la GRADO am înțeles cât sunt de importante aceste organizații.

MULTUMESC DIN SUFLET GRADO ȘI VĂ DORESC SĂ FIȚI PE ZI CE TRECE MAI PUTERNICI!”

Marian Niță

Persoană care a beneficiat de suportul GRADO

„Stimate Domnule Președinte,

Având în vedere modul activ în care reprezentanții asociației „Grupul Român pentru Apărarea Drepturilor Omului – GRADO” se implică în desfășurarea de programe de educație și asistență pentru reintegrare socială a persoanelor private de libertate, vă rugăm să primiți aprecierile și mulțumirile noastre.

Vă asigurăm de întregul nostru suport, de întreaga disponibilitate, în vederea facilitării reinsertiei sociale a persoanelor condamnate și în acțiunile ce vor urma.”

**Comisar Viorel Danișor
Director
Penitenciarul Colibași**

„Problematika infracționalității face parte din însăși viața socială, în sensul că atâta timp cât o societate este organizată pe bază de norme și reguli exprimate prin legi, încălcarea acestora, într-o măsură mai mare sau mai mică, va reprezenta un aspect al societății. Totodată reprimarea faptelor antisociale, inclusiv a infracțiunilor, atitudinea față de cei care le săvârșesc este o problemă care interesează nu numai instituțiile statului ci și societatea în ansamblu. În acest domeniu, deosebit de complex, relațiile și conlucrarea dintre instituțiile statului, cu deosebire cele judiciare, iar pe de altă parte societatea civilă, prin organizațiile sale reprezentative, sunt o necesitate așa cum o demonstrează și derularea proiectului „Probațiunea în România”.

Implementarea „probațiunii” în România este o necesitate determinată de realitățile sociale care impun un nou fundament filozofic pentru sancțiunile penale, respectiv trecerea de la un rengim sancționator retributiv bazat pe coerciție, la un sistem de sancțiuni penale în care accentul se pune pe reformare, reeducare și reintegrare socială.

În acest context, „probațiunea” are o dimensiune complexă: este o modalitate de sancțiune având un fundament socio-pedagogic caracterizat printr-o combinație între asistență și supraveghere, este un sistem instituțional, dar în același timp și un sistem normativ care îi conferă cadrul legal de funcționare.

Proiectul „Probațiunea în România” a fost indiscutabil un succes nu numai pentru că s-a materializat în adoptarea unui cadru normativ, perfectibil de altfel, și într-un sistem instituțional funcțional dar și pentru că a demonstrat importanța colaborării dintre instanțele de judecată, parchete iar pe de altă parte organizațiile reprezentative ale societății civile pentru implementare unor politici penale. O astfel de colaborare nu poate să se rezume numai la materializarea și transpunerea legislativă a unui astfel de proiect, ci trebuie să aibă un caracter continuu. Conlucrarea dintre instanțele judecătorești, parchete, serviciile de probațiune și organizațiile societății civile trebuie să devină o practică în soluționarea cauzelor penale, pentru că numai astfel se poate realiza finalitatea instituției probațiunii: reconsiderarea sancțiunii penale ca funcție socială în care constrângerea să fie pe cât posibil subsumată resocializării și reeducării infractorului cu scopul realizării echilibrului necesar între interesul individual și interesele publice.

Rolul organizației neguvernamentale „GRADO” a fost esențial în derularea acestui proiect complex care a însemnat și o intensă și fructuasă colaborare între autoritățile române și Guvernul Britanic. Prin intermediul GRADO, experimental în județul Argeș, și-au desfășurat activitatea consilierii de probațiune, au fost derulate programe de pregătire profesională în țară și străinătate, s-a asigurat legăturile cu instanțele judecătorești și nu în ultimul rând au fost organizate seminarii pentru judecători cu participarea unor magistrați și specialiști din Anglia.

Modul ireproșabil în care specialiști din cadrul GRADO s-au implicat în derularea acestui program, a contribuit esențial la transformarea instituției probațiunii într-o realitate normativă și instituțională în România.

Conlucrarea dintre această organizație neguvernamentală, parchete, instanțe judecătorești, Ministerul Justiției și nu în ultimul rând instituțiile specializate ale Guvernului Britanic, constituie un exemplu care ar trebui urmat cât mai des în materia reformei penale în România.”

**Judecător Curtea de Apel Pitești
Conferențiar Doctor Universitatea Pitești, Facultatea de Drept**

6. CONCLUZII

În anul 2009 după 15 ani de existență și activitate au fost organizate discuții între membrii asociației cu tema: „ce ar trebui să facă organizația în continuare?”. Au fost luate în considerare următoarele: activitatea desfășurată și rezultatele obținute, situația existentă în România după aderarea la Uniunea Europeană, criza economică, politicile de luptă împotriva terorismului și impactul acestora asupra cetățenilor.

Rezultatul acestui proces a fost sintetizat în propunerea de strategie a GRADO pentru perioada 2010 -2015. În luna ianuarie 2010 Adunarea generală a membrilor asociației a votat și aprobat această nouă strategie de activitate.

Obiectivele GRADO pentru perioada 2010 – 2015

1. să contribuie la realizarea unui sistem de justiție penală conform cu standardele europene;
2. să promoveze educația pentru drepturile omului, democrație și spirit civic;
3. să contribuie la apărarea persoanelor ale căror drepturi au fost încălcate;
4. să contribuie la dezvoltarea societății civile.

Programele GRADO pentru perioada 2010 – 2015

1. RESURSE JURIDICE PENTRU DREPTURILE OMULUI

- 1.1 Programul de asistență juridică
- 1.2 Reforma penală

2. MONITORIZAREA DREPTURILOR OMULUI

- 2.1 Programe pentru monitorizarea respectării drepturilor omului și a drepturilor cetățenești
- 2.2 Programe pentru protecția drepturilor femeii
- 2.3 Programe pentru protecția grupurilor vulnerabile

3. EDUCAȚIA ȘI PROMOVAREA DREPTURILOR OMULUI

- 3.1 Programe de educație pentru democrație în școli și licee
- 3.2 Programe de educație comunitară
- 3.3 Programe de educație pentru adulți

Pentru perioada 2010 – 2015 **asociația va avea următoarele priorități:**

- monitorizarea respectării drepturilor omului respectiv monitorizarea modului de aplicare a Legii 275 și organizarea unei campanii pentru aplicarea tuturor prevederilor legii (acest tip de activitate nu este inclus în schema de programe)
- monitorizarea respectării drepturilor femeilor victime ale violenței domestice,
- programe de educație comunitară

